บทที่ 3
การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับการกับกำกับตรวจสอบด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ผลกระทบของการฟอกเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมภายใต้ระบบการค้าเสรีส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินทั่วโลก เนื่องจากจะทำให้เกิดความผิดพลาดในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศ กระทบต่อการจัดสรรงบประมาณของประเทศซึ่งเป็นผลมาจากข้อมูลด้านเศรษฐกิจและการจัดเก็บที่คลาดเคลื่อน และขนาดของเงินที่ถูกฟอกที่เพิ่มขึ้นจะมีผลต่อการขึ้นลงของอัตราแลกเปลี่ยนและอัตราดอกเบี้ยในประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อธุรกิจถูกกฎหมายซึ่งจะถูกดึงเข้าสู่วงจรการฟอกเงินโดยกลุ่มอาชญากรทางเศรษฐกิจ ซึ่งธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความสะดวกในการโอนการลงทุนไปมาทำให้สามารถที่จะปกปิดแหล่งเงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ และมีหนทางที่จะรวบรวมเงินที่ฟอกเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ธุรกิจดังกล่าวจึงอาจถูกใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงินได้ ดังนั้น ในบทนี้จะได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและการกำกับตรวจสอบด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไป

1. องค์ประกอบของธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับ ตลาดซื้อขายล่วงหน้า สัญญาซื้อขายล่วงหน้า การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า และการกำกับควบคุมการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ดังนี้

1.1 ตลาดซื้อขายล่วงหน้า

ตลาดเป็นศูนย์กลางสำหรับผู้ซื้อและผู้ขายในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า การซื้อขายสินค้าสามารถกระทำการผ่านตลาด 2 ลักษณะ กล่าวคือ ตลาดปัจจุบัน หรือตลาดแบบส่งมอบทันที (Spot Market) และตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Futures Market) ซึ่งตลาดทั้งสองลักษณะนี้แม้จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดและวิธีการซื้อขาย แต่หากศึกษาลงไปถึงระบบเศรษฐกิจโดยรวมพบว่า เสถียรภาพของตลาดทั้งสองแห่งมีความเกี่ยวพันและโยงใยถึงกันอย่างมาก[1]

1.1.1 วิวัฒนาการและความเป็นมาของตลาดซื้อขายล่วงหน้า

วิวัฒนาการและความเป็นมาของตลาดซื้อขายล่วงหน้าในโลกและในประเทศไทย มีดังนี้[2]

1) วิวัฒนาการและความเป็นมาของตลาดซื้อขายล่วงหน้าในโลก

ตลาดซื้อขายล่วงหน้าแห่งแรกในโลกเกิดขึ้นที่อำเภอจิมะ เมืองโอซากา ประเทศญี่ปุ่น โดยรัฐบาลญี่ปุ่นทำการจัดตั้งขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงจากการขึ้นลงของราคาข้าวในตลาด ซึ่งพ่อค้าญี่ปุ่นมีการรวมตัวกันจัดตั้งตลาดซื้อขายข้าวล่วงหน้าในปี ค.ศ. 1730 โดยที่ผู้ซื้อผู้ขายจะทำสัญญาซื้อขายข้าวล่วงหน้า โดยมีการกำหนดราคา คุณภาพ จำนวนและเวลาที่จะทำการส่งมอบในอนาคต ซึ่งราคาตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้านี้จะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองของผู้ซื้อและผู้ขาย

ในเวลาต่อมาการพัฒนาตลาดซื้อขายล่วงหน้าครั้งสำคัญเกิดขึ้นที่ Chicago Board of Trade เมืองชิคาโก มลรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1865[3] ซึ่งบริเวณนั้นเป็นบริเวณเพาะปลูกที่สมบูรณ์ อยู่ใกล้กับทะเลสาบทั้ง 5 ของ

---

[1]ฤทัยรัตน์ ติยะวัชรานนท์, "ปัญหาการโอนความเสี่ยงภัยตามพระราชบัญญัติ-สัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546," (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์-มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 7.

[2]เรื่องเดียวกัน, หน้า 7-10.

[3]ทิพากรณ์ (โลกาพัฒนา) ทวีกุลวัฒน์, **การซื้อขายสินค้าในตลาดล่วงหน้า** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2539), หน้า 4.

เมืองชิคาโก ทำให้เมืองชิคาโก กลายเป็นศูนย์กลางทางการค้า สินค้าทางการเกษตร จำพวกธัญพืชอย่างรวดเร็ว ต่อมาพ่อค้าในเมืองชิคาโกได้รวมตัวกันก่อตั้งสภาการค้าของเมืองชิคาโกขึ้น (Chicago Board of Trade--CBOT) โดยมีสมาชิกรุ่นแรก จำนวน 82 ราย มีเป้าหมายเพื่อจัดสถานที่ให้ผู้ซื้อและผู้ขายเข้ามาพบปะซื้อขายสินค้ากันได้สะดวกมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งมีการกำหนดวัน เวลาในการทำการซื้อขายอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ก็ยังคงเกิดขึ้น เช่น สินค้าเกษตรที่เก็บเกี่ยวไม่เป็นไปตามฤดูกาล เกิดปัญหาการกักตุนสินค้า และเนื่องจากในช่วงแรกยังไม่มีการกำหนดสัญญาซื้อขายให้เป็นแบบมาตรฐาน จึงทำให้ผู้ขายบิดพลิ้วไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงกันอย่างมากมาย ดังนั้น สภาการค้าเมืองชิคาโก จึงเริ่มพัฒนาวิธีการซื้อขายล่วงหน้า โดยตราระเบียบข้อบังคับในการซื้อขาย มีการกำหนดรูปแบบสัญญามาตรฐาน เรียกว่า “สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Futures Contract)” รวมไปถึงออกกฎระเบียบลงโทษผู้ที่ทำผิดสัญญา นับแต่นั้นเป็นต้นมาจึงถือได้ว่า เป็นการกำเนิดตลาดซื้อขายล่วงหน้าอย่างเป็นทางการ ทั้งยังเป็นแม่แบบที่สำคัญของตลาดซื้อขายล่วงหน้าให้กับหลายประเทศในเวลาต่อมาจวบจนปัจจุบัน

ปัจจุบันตลาดซื้อขายล่วงหน้ามีการจัดตั้งขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยที่ปัจจุบันมีตลาดซื้อขายล่วงหน้าอยู่ 2 ตลาด ได้แก่ ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า และตลาดซื้อขายสัญญาล่วงหน้าหรือตลาดอนุพันธ์

2) วิวัฒนาการและความเป็นมาของตลาดซื้อขายล่วงหน้าในประเทศไทย

สำหรับความเป็นมาของการซื้อขายล่วงหน้าในประเทศไทยเริ่มขึ้นในปี 2521 เป็นต้นมา ในขณะนั้นได้เกิดธุรกิจประเภท “คอมมอดิตี้ส์” (Commodities) ขึ้น และขยายจำนวนอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ มีการดำเนินธุรกิจโดยสัญญาซื้อขายตั๋วสัญญาในอนาคตมีการใช้ราคาที่อิงกับราคาสินค้าของตลาดซื้อขายล่วงหน้าในต่างประเทศ และเนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายล่วงหน้าขึ้นมาเพื่อใช้บังคับ จึงทำให้บริษัทดังกล่าวทำการฉ้อโกงลูกค้าโดยการไม่ส่งคำสั่งซื้อขายไปยังบริษัทตัวแทนของตลาดซื้อขายล่วงหน้าในต่างประเทศ และจับคู่คำสั่งซื้อคำสั่งขายไว้เอง ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดหลักของตลาดซื้อขายล่วงหน้าทั่วไป กระทรวงพาณิชย์

ในขณะนั้นเห็นว่า หากปล่อยให้มีการดำเนินธุรกิจประเภท คอมมอดิตี้ส์เช่นนี้ต่อไป ก็อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้

ในเวลาต่อมา กรมการค้าภายใน ได้พยายามค้นคว้าวิจัยและผลักดันให้มีการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่สินค้าเกษตรเป็นอันดับแรก มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและเริ่มทำประชาสัมพันธ์พร้อมทั้งจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับพระราชบัญญัติดังกล่าวควบคู่ไปด้วย ซึ่งความพยายามดังกล่าวได้สำเร็จและเป็นรูปธรรมในปีพ.ศ. 2542 ที่พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาและประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา และมีการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (ต.ล.ส.) (The Agricultural Futures Exchange of Thailand--AFET) ในปี พ.ศ. 2544 โดยมีสำนักงานคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ก.ส.ล.) เป็นหน่วยงานกำกับดูแล หลังจากที่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าฯ ได้เปิดทำการซื้อขายมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ในเวลาต่อมาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้รับมอบหมายให้มีการศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับตลาดซื้อขายล่วงหน้าสำหรับสินค้าชนิดอื่นที่ไม่ใช่สินค้าเกษตร เช่น ดัชนีหลักทรัพย์ ทองคำ น้ำมันดิบ หรืออัตราแลกเปลี่ยนต่าง ๆ เป็นต้น จนกระทั่งมีการผลักดันและได้ตราพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ขึ้น ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ผ่านการเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและมีผลบังคับใช้แล้ว ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักของตลาดทุนไทย ได้จัดตั้งบริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (Thailand Futures Exchange Public Company Limited--TFEX) ขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 โดยมีเงินทุนประกอบการเริ่มต้นที่ 100 ล้านบาท เพื่อดำเนินการเป็นศูนย์กลางการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรืออนุพันธ์ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว โดยได้รับใบอนุญาตประกอบการเป็นศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 และเริ่มเปิดดำเนินการซื้อขายในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา

1.1.2 ความหมายของตลาดซื้อขายล่วงหน้า[4]

ตลาดซื้อขายล่วงหน้า เป็นตลาดลักษณะหนึ่งที่มีการจัดรูปแบบองค์กรอย่างเป็นทางการ (Organized Market)[5] มีการกำหนดรูปแบบของสัญญาอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกัน จะมีข้อความเนื้อหาในสัญญาเหมือนกัน การตกลงราคาจะต้องกระทำการผ่านการซื้อขายในตลาดที่ถูกจัดตั้งขึ้นเท่านั้น ผู้ซื้อและผู้ขายจะทำการตกลงราคาซื้อขายนอกตลาดไม่ได้ และราคาที่ทำการตกลงกันจะต้องประกาศให้สาธารณชนทราบ ดังนั้น ในขณะใดขณะหนึ่ง ทุกคนจะทราบถึงจำนวนสินค้าต่อสัญญา คุณภาพ กำหนดเวลาในการส่งมอบ สถานที่ส่งมอบ และวิธีการจ่ายเงินของสินค้าล่วงหน้าได้อย่างแน่นอน

ความหมายของตลาดซื้อขายล่วงหน้าข้างต้นเป็นความหมายในลักษณะทั่วไป แต่ตลาดซื้อขายล่วงหน้าตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ซึ่งก็คือ “ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า” หมายความว่า “ศูนย์กลางหรือเครือข่ายใด ๆ ที่จัดให้มีขึ้นเพื่อซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยการจับคู่หรือหาคู่สัญญาให้ หรือการจัดระบบหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้ที่ประสงค์จะซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสามารถทำความตกลงหรือจับคู่สัญญากันได้ โดยกระทำเป็นการค้าปกติ และได้รับใบอนุญาตหรือได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงศูนย์กลางหรือเครือข่ายในลักษณะตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด-หลักทรัพย์ประกาศกำหนด”[6]

ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในประเทศไทยที่ได้จัดตั้งขึ้นมาอย่างเป็นทางการ เรียกว่า บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (Thailand

---

[4]ฤทัยรัตน์ ติยะวัชรานนท์, เรื่องเดิม, หน้า 10-11.

[5]อาภานาฎ อังกินันท์, “ผลกระทบของการจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าต่อเสถียรภาพของราคาสินค้าในตลาดเงินสด,” (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 17.

[6]พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546, มาตรา 3 นิยามคำว่า “ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า.”

Futures Exchange Public Company Limited--TFEX) ซึ่งเริ่มเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2549

1.1.3 โครงสร้างของตลาดซื้อขายล่วงหน้า บุคคล และสถาบันที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อนี้จะขอกล่าวถึงโครงสร้าง บุคคล และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับตลาดอนุพันธ์ซึ่งเป็นศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อ-ขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ดังนี้

1) บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (Thailand Futures Exchange Public Company Limited--TFEX) เป็นบริษัทย่อยของบริษัท-หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายสัญญาซื้อขาย-ล่วงหน้าของตราสารทางการเงินและสินค้าอ้างอิงอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติสัญญา-ซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 บมจ.ตลาดอนุพันธ์ฯ ถูกกำกับดูแลโดยสำนักงาน-คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มีบริษัท สำนักหักบัญชี (ประเทศไทย) จำกัด (THC) ซึ่งเป็นบริษัทย่อยของบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการชำระราคา

ในการดำเนินการเป็นศูนย์ซื้อขายนั้น บมจ.ตลาดอนุพันธ์ฯ จะมีการกำหนดข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ ในการซื้อขาย กำหนดคุณสมบัติ สิทธิหน้าที่ของผู้ที่ตลาดอนุพันธ์อนุญาตให้เข้ามาทำการซื้อขายโดยตรงในตลาด รวมถึงกำกับดูแลการซื้อขายและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการซื้อขายในตลาดอนุพันธ์ จะเป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรมต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย[7]

2) บริษัทสมาชิก ตลาดอนุพันธ์จะอนุญาตให้ผู้ที่เป็นสมาชิกของตลาดอนุพันธ์เท่านั้นที่จะเข้ามาซื้อขายในตลาดอนุพันธ์ได้โดยตรง ดังนั้น ผู้ลงทุนที่ประสงค์จะทำการซื้อขายในตลาดอนุพันธ์ต้องเปิดบัญชีและส่งคำสั่งซื้อหรือคำสั่งขายผ่านบริษัทสมาชิกของตลาดอนุพันธ์เท่านั้น[8]

---

[7]ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับตราสารอนุพันธ์ (Introduction to Derivatives)** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2547), หน้า 86.

[8]เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

3) บริษัท สำนักหักบัญชี (ประเทศไทย) จำกัด (THC) อาจกล่าวได้ว่า สำนักหักบัญชีเป็นหนึ่งในจักรกลที่สำคัญของการซื้อขายในตลาดอนุพันธ์ เนื่องจากสำนักหักบัญชีทำหน้าที่รับประกันการชำระราคาการซื้อขายทุกรายการที่เกิดขึ้นในตลาดอนุพันธ์ กล่าวคือ หลังจากคำสั่งซื้อขายได้รับการจับคู่แล้ว สำนักหักบัญชีจะเข้าแทนที่เป็นคู่สัญญาในการซื้อขายให้กับผู้ซื้อและผู้ขาย[9] โดยสำนักหักบัญชีจะเข้าเป็นผู้ซื้อให้กับผู้ขาย และเป็นผู้ขายให้กับผู้ซื้อ ดังนั้น ผู้ซื้อและผู้ขายจึงไม่จำเป็นต้องมีความกังวลในเรื่องความเสี่ยงที่คู่สัญญาของตนจะไม่ปฏิบัติตามภาระผูกพันที่กำหนด นอกจากนี้ ผู้ซื้อและผู้ขายยังสามารถเข้าซื้อขายอนุพันธ์เพื่อล้างภาระผูกพันตามสัญญาได้เมื่อต้องการ โดยไม่ต้องมีความกังวลในเรื่องการหาคู่สัญญาที่มีความต้องการเหมือนกัน ทำให้การซื้อขายในตลาดอนุพันธ์มีสภาพคล่องสูง

อย่างไรก็ตาม สำนักหักบัญชีจะติดต่อและทำธุรกรรมกับสมาชิกสำนักหักบัญชีโดยจะไม่ติดต่อทำธุรกรรมกับผู้ลงทุนโดยตรง ซึ่งจะมีการวางกฎเกณฑ์เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกค้า เพื่อให้มั่นใจว่าผลประโยชน์ของลูกค้าจะได้รับความคุ้มครองที่เพียงพอ

สำหรับสมาชิกของตลาดอนุพันธ์กับสมาชิกของสำนักหักบัญชีนี้มีความแตกต่างกันตรงที่ สมาชิกของตลาดอนุพันธ์จะมีสิทธิในการซื้อขายโดยตรงในตลาดอนุพันธ์ แต่สมาชิกสำนักหักบัญชีมีสิทธิในการชำระราคากับสำนักหักบัญชี ดังนั้น สมาชิกของตลาดอนุพันธ์ที่ไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกของสำนักหักบัญชีก็จะมีสิทธิเพียงซื้อขายในตลาดอนุพันธ์เท่านั้น แต่จะต้องไปอาศัยสมาชิกของสำนักหักบัญชีรายอื่นดำเนินการในเรื่องการชำระราคาให้ ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการซื้อขายล่วงหน้าในตลาดอนุพันธ์ ช่วงแรกของการเปิดตลาด จึงได้มีการกำหนดให้สมาชิกของตลาดอนุพันธ์ต้องเป็นสมาชิกของสำนักหักบัญชีด้วย[10]

---

[9]จิรัตน์ สังข์แก้ว, **ก้าวล้ำหน้าไปกับตลาดล่วงหน้า** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เวลาดี, 2547), หน้า 40.

[10]ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, เรื่องเดิม, หน้า 87-88.

4) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายในตลาดอนุพันธ์ บุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้แก่ ตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า และผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

1.1.4 ชนิดของสินค้าที่นำมาซื้อขายในตลาดซื้อขายล่วงหน้า

พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้กำหนดชนิดของสินค้า (วัตถุของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่สามารถส่งมอบได้)[11] ที่จะนำมาใช้ทำการซื้อขาย-ล่วงหน้าไว้ในมาตรา 3 ดังนี้ คือ

1) หลักทรัพย์

2) ทองคำ

3) น้ำมันดิบ

4) ทรัพย์สินอื่นที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

นอกจากสินค้าที่กล่าวถึงข้างต้นแล้วพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้กำหนดชนิดของตัวแปร (วัตถุของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเหมือนสินค้า แต่ไม่อาจส่งมอบได้)[12] ที่จะนำมาใช้ทำการซื้อขายล่วงหน้าไว้ในมาตรา 3 ด้วย ดังนี้ คือ

1) อัตราแลกเปลี่ยนเงิน

2) อัตราดอกเบี้ย

3) ดัชนีทางการเงิน

4) ดัชนีกลุ่มหลักทรัพย์

5) ตัวแปรอื่นที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

---

[11]สุรพล ไตรเวทย์, **คำอธิบายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), หน้า 68.

[12]เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

กล่าวโดยสรุป สินค้าหรือตัวแปรอ้างอิงที่ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือตลาดอนุพันธ์สามารถจัดให้มีการซื้อขายได้ภายใต้มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้แก่ 1) ฟิวเจอร์ส (Futures) หมายถึง สัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยเป็นการทำสัญญาระหว่างคู่สัญญาสองฝ่ายคือ "ผู้ซื้อ" กับ "ผู้ขาย" ที่ตกลงทำสัญญากัน ณ ปัจจุบัน โดยระบุประเภทจำนวนเวลาที่จะส่งมอบสินค้ากันโดยจะมีการส่งมอบสินค้าและชำระราคาในอนาคตตามที่ได้ตกลงไว้ไม่ว่าราคาในขณะนั้นจะเป็นเท่าไรก็ตาม และถือว่าทั้งสองฝ่ายมีภาระผูกพันต่อกันที่ต้องปฏิบัติตาม 2) ออปชัน (Options) หมายถึง สัญญาที่ผู้ขายออปชั่นให้สิทธิแก่ผู้ซื้อออปชั่น ในการซื้อหรือขายสินทรัพย์ในอนาคตตามราคาและจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้ตามสัญญา โดยผู้ซื้อออปชั่นเป็นผู้ที่มีสิทธิในการตัดสินใจว่าจะใช้สิทธินั้นหรือไม่ก็ได้ โดยหากผู้ซื้อเลือกที่จะใช้สิทธิผู้ขายก็ต้องยอมให้ผู้ซื้อใช้สิทธิตามที่ตกลงกันไว้ ทั้งนี้ ในวันที่ตกลงซื้อขายออปชั่น ผู้ซื้อออปชั่นจะต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้ขายออปชั่นเป็นการตอบแทนเพื่อแลกกับการได้สิทธิตามสัญญานั้น เราเรียกเงินจำนวนนี้ว่า "ค่าพรีเมี่ยม" (Premium) และ 3) ออปชันบนสัญญาฟิวเจอร์ส (Options on Futures) ของสินทรัพย์อ้างอิงประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1) อ้างอิงกับตราสารทุน ได้แก่ ดัชนีราคาหลักทรัพย์ หลักทรัพย์

2) อ้างอิงกับตราสารหนี้ ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล อัตราดอกเบี้ย

3) อ้างอิงกับราคาหรือดัชนีราคาอื่น ๆ ได้แก่ ทองคำ น้ำมันดิบ อัตราแลกเปลี่ยน

โดยในปัจจุบัน บมจ. ตลาดอนุพันธ์ฯ ได้เปิดทำการซื้อขายล่วงหน้าสินค้าหรือตัวแปรอ้างอิงแล้วทั้งสิ้น 5 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ SET50 Index Futures, SET50 Index Options, Single Stock Futures, Gold Futures และ Interest Rate Futures โดยมีรายละเอียด ดังนี้[13]

---

[13]บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), **สินค้า** [Online], available URL: http://www.tfex.co.th/th/products/products.html, 2554 (เมษายน, 12).

1) SET50 Index Futures เป็นสินค้าลำดับแรกที่ บมจ. ตลาดอนุพันธ์ฯ จัดให้มีการซื้อขายเมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2549 โดยเป็น ฟิวเจอร์ส (Futures) ที่อ้างอิงกับดัชนี SET50 (SET50 Index)[14] ซึ่งคำนวณมาจากหุ้นสามัญจดทะเบียนที่มีขนาดใหญ่ มีสภาพคล่องสม่ำเสมอจำนวน 50 ตัวแรก โดย SET50 Index Futures[15] มีลักษณะของสัญญาสรุปได้ ดังนี้

---

[14]เป็นดัชนีราคาหุ้นที่สะท้อนภาพรวมของตลาดหุ้นว่าเคลื่อนไหวไปในทิศทางใดขาขึ้น หรือ ขาลงคำนวณมาจากราคาหุ้นสามัญ 50 หุ้นแรกที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ที่มีลักษณะ "ตัวใหญ่" คือ มีมูลค่าตลาดสูง และ "ยอดนิยม" คือ มีสภาพคล่องสูง หุ้นที่นำมาคำนวณ ดัชนี SET50 จะมีการปรับรายชื่อทุก ๆ 6 เดือนเนื่องจากสภาพตลาดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อเวลาผ่านไปหุ้นที่นำมาใช้คำนวณดัชนีอาจไม่ใช่หุ้นที่ตัวใหญ่ และเป็นที่นิยม 50 อันดับแรกอีกต่อไปจึงมีการปรับรายชื่อหุ้นที่นำมาคำนวณเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ได้หุ้นที่เป็น "ตัวใหญ่" และ "ยอดนิยม" เหมาะกับตลาดขณะนั้นจริง ๆ

[15]เป็นส่วนผสมของ สัญญาฟิวเจอร์ส และดัชนี SET50 ซึ่งแปลตรงตัวก็คือ สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่มีดัชนี SET50 เป็นสินค้าอ้างอิง ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันว่าจะซื้อขาย ดัชนี SET50 ที่ดัชนีเท่าใดโดยการส่งคำสั่งซื้อขายผ่านโบรกเกอร์อนุพันธ์ และเนื่องจากดัชนี SET50 เป็นตัวเลขดัชนีที่คำนวณมาจากราคาหุ้นอีกครั้งหนึ่ง จึงไม่มีตัวตนและไม่สามารถส่งมอบกันในการซื้อขายได้ การซื้อขาย SET50 Index Futures จึงใช้วิธีให้ผู้ซื้อและผู้ขายชำระเงินตามส่วนต่างของกำไร ขาดทุนที่เกิดขึ้น แทน เรียกว่า "การชำระราคาเป็นเงินสด" (Cash Settlement) โดยดัชนี SET50 1 จุด จะมีมูลค่าเท่ากับ 1,000 บาท (ตัวคูณดัชนี = 1,000 บาท) เช่น หากผู้ลง ทุนซื้อ SET50 Index Futures ที่ 500 จุด และต่อมาขายที่ 505 จุด ทำให้ได้กำไร 5 จุด(505 จุด-500 จุด = 5 จุด) ก็เท่ากับว่าผู้ลงทุนได้กำไรเป็นเงิน 5,000 บาท (5 จุด x 1,000 บาท = 5,000 บาท)

ตารางที่ 1 ลักษณะสัญญาซื้อขายล่วงหน้า SET50 Index Futures[16]

	รายละเอียด
สินค้าอ้างอิง	ดัชนี SET50 ที่คำนวณและเผยแพร่โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ตัวคูณดัชนี[17]	1,000 บาท ต่อ 1 จุดของดัชนี
เดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ	เดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคมโดยนับไปไม่เกิน 4 ไตรมาส
ช่วงราคาซื้อขายขั้นต่ำ	0.1 จุด
ช่วงการเปลี่ยนแปลงของราคาสูงสุดแต่ละวัน	±ร้อยละ 30 ของราคาที่ใช้ชำระราคาในวันทำการก่อนหน้า
เวลาซื้อขาย	Pre-open 9:15 น.-9:45 น. Morning Session 9:45 น.-12:30 น. Pre-open 14:00 น.-14:30 น. Afternoon Session 14:30 น.-16:55 น.
การจำกัดฐานะ	ห้ามมีฐานะสุทธิรวมใน SET50 Index Futures และ SET50 Index Options เมื่อคำนวณฐานะเทียบเท่ากับฐานะใน SET50 Index Futures ในเดือนใดเดือนหนึ่งหรือทุกเดือน รวมกัน เกิน 20,000 สัญญา
วันซื้อขายวันสุดท้าย	วันทำการก่อนวันทำการสุดท้ายของเดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ โดยให้ช่วงเวลาซื้อขายในวันสุดท้ายของการซื้อขายสิ้นสุดในเวลา 16:30 น.

[16]บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), **ความรู้การลงทุน: SET50 Index Futures** [Online], available URL: http://www.tfex.co.th/th/investor_corner/knowledge_p4.html#04, 2554 (เมษายน 12).

[17]ตัวคูณดัชนี (Multiplier) เป็นตัวเลขที่ใช้คำนวณมูลค่าของสัญญาให้เป็นตัวเงิน เนื่องจากดัชนี SET50 Index มีหน่วยเป็นจุด จึงมีการแปลงค่าดัชนีแต่ละจุดให้เป็นตัวเงิน โดยใช้ตัวคูณดัชนีกำหนดว่า แต่ละจุดของดัชนี SET50 Index มีมูลค่าจุดละ 1,000 บาท ดังนั้น สัญญาจะมีมูลค่าเท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับราคาซื้อขาย SET50 Index Futures เช่น ถ้าราคาซื้อขาย SET50 Index Futures 1 สัญญาที่ดัชนีหรือราคาเท่ากับ 500 จุด มูลค่าของสัญญา (Contract Size) ก็จะเท่ากับ 500 จุด X 1,000 บาท = มูลค่า 500,000บาท

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	รายละเอียด
ราคาที่ใช้ชำระราคาในวันซื้อขายวันสุดท้าย	ค่าเฉลี่ยของดัชนี SET50 ของวันซื้อขายวันสุดท้ายของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยคำนวณจากค่าดัชนี SET50 ในช่วง 15 นาทีสุดท้าย และค่าดัชนีราคาปิดของวันนั้น โดยตัดค่าที่มากที่สุด 3 ค่า และค่าที่น้อยที่สุด 3 ค่าออก และใช้ค่าทศนิยม 2 ตำแหน่ง
วิธีการส่งมอบ/ชำระราคา	ชำระราคาเป็นเงินสด
ค่าธรรมเนียมการซื้อขายและชำระราคา	50 บาทต่อสัญญาโดยเรียกเก็บจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย
ค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขาย	ตลาดอนุพันธ์ไม่มีข้อกำหนดเรื่องค่าธรรมเนียมนายหน้าการซื้อขาย อัตราค่าธรรมเนียมสามารถต่อรองได้เสรี

2) SET50 Index Options[18] เปิดซื้อขายในตลาดอนุพันธ์เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2550 โดยมีลักษณะของสัญญาสรุปได้ดังนี้

[18]SET50 Index Options หมายถึง สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ผู้ซื้อได้สิทธิในการ “ซื้อ” หรือได้รับสิทธิในการ “ขาย” ดัชนี SET50 จากผู้ขายในเงื่อนไข และราคาที่ตกลงกันไว้ในสัญญาออปชั่น หรือที่เรียกว่า ราคาใช้สิทธิ (Exercise Price).

ตารางที่ 2 ลักษณะสัญญาซื้อขายล่วงหน้า SET50 Index Options [19]

	รายละเอียด
สินค้าอ้างอิง	ดัชนี SET50 ที่คำนวณและเผยแพร่โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ตัวคูณดัชนี[20]	200 บาท ต่อ 1 จุดของดัชนี
เดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ	เดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคม โดยนับไปไม่เกิน 4 ไตรมาส
ช่วงราคาซื้อขายขั้นต่ำ	0.1 จุด
ช่วงการเปลี่ยนแปลงของราคาสูงสุดแต่ละวัน	±ร้อยละ 30 ของราคาที่ใช้ชำระราคาในวันทำการก่อนหน้า
ประเภทการใช้สิทธิ	ใช้สิทธิได้เมื่อสัญญาถึงกำหนดเท่านั้น (European)
ราคาใช้สิทธิ	1) ให้ช่วงห่างของราคาใช้สิทธิเท่ากับ 10 จุด 2) ในช่วงเริ่มต้นของทุกวันทำการ กำหนดให้มีออปชั่น Series ต่อไปนี้ (1) At-the-money จำนวน 1 series (2) In-the-money และ Out-of-the-money จำนวนไม่น้อยกว่า 5 series
เวลาซื้อขาย	Pre-open 9:15 น.-9:45 น. Morning Session 9:45 น.-12:30 น. Pre-open 14:00 น.-14:30 น. Afternoon Session 14:30 น.-16:55 น.

[19]บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), **ความรู้การลงทุน: SET50 Index Options** [Online], available URL: http://www.tfex.co.th/th/investor_corner/knowledge_p5.html#25, 2554 (เมษายน, 12).

[20]ตัวคูณดัชนี (Multiplier) เป็นตัวเลขที่ใช้คำนวณมูลค่าของสัญญาให้เป็นตัวเงิน เนื่องจากดัชนี SET50 Index มีหน่วยเป็นจุด แต่ละจุดของดัชนี SET50 Index มีมูลค่าจุดละ 200 บาท เช่น หาก ซื้อ SET50 Index Call Options ที่มีค่าพรีเมี่ยมเท่ากับ 50 จุด ดังนั้น ในวันแรกที่ตกลงซื้อขาย ผู้ซื้อจะต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายเท่ากับ 50 จุด x 200 บาท = 10,000 บาท.

ตารางที่ 2 (ต่อ)

	รายละเอียด
การจำกัดฐานะ	ห้ามมีฐานะสุทธิรวมใน SET50 Index Futures และ SET50 Index Options (เมื่อคำนวณฐานะเทียบเท่ากับฐานะใน SET50 Index Futures) ในเดือนใดเดือนหนึ่งหรือทุกเดือนรวมกันเกิน 20,000 สัญญา
วันซื้อขายวันสุดท้าย	วันทำการก่อนวันทำการสุดท้ายของเดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ โดยให้ช่วงเวลาซื้อขายในวันสุดท้ายของการซื้อขายสิ้นสุดในเวลา 16:30 น.
ราคาที่ใช้ชำระราคาในวันซื้อขายวันสุดท้าย	ค่าเฉลี่ยของดัชนี SET50 ของวันซื้อขายวันสุดท้ายของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยคำนวณจากค่าดัชนี SET50 รายนาที ในช่วง 15 นาทีสุดท้ายและค่าดัชนีราคาปิดของวันนั้น โดยตัดค่าที่มากที่สุด 3 ค่า และค่าที่น้อยที่สุด 3 ค่าออก และใช้ค่าทศนิยม 2 ตำแหน่ง
วิธีการส่งมอบ/ชำระราคา	ชำระราคาเป็นเงินสด
ค่าธรรมเนียมการซื้อขายและชำระราคา	10 บาทต่อสัญญา โดยเรียกเก็บจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย
ค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขาย	ตลาดอนุพันธ์ไม่มีข้อกำหนดเรื่องค่าธรรมเนียมนายหน้าการซื้อขาย อัตราค่าธรรมเนียมสามารถต่อรองได้เสรี

3) Single Stock Futures เปิดซื้อขายในตลาดอนุพันธ์เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 โดยมีลักษณะของสัญญาสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ลักษณะสัญญาซื้อขายล่วงหน้า Single Stock Futures

	รายละเอียด
สินค้าอ้างอิง	หุ้นสามัญจดทะเบียนตามรายชื่อที่ TFEX ประกาศ
ขนาดของสัญญา	1 สัญญามีขนาดเท่ากับ 1,000 หุ้น
เดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ	เดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคม โดยนับไปไม่เกิน 4 ไตรมาส
การเสนอราคาซื้อขาย	เสนอราคาซื้อขายเป็นราคาต่อหุ้น
ช่วงราคาซื้อขายขั้นต่ำ	0.01 บาท (ตั้งแต่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2554)
ช่วงการเปลี่ยนแปลงของราคาสูงสุดแต่ละวัน	±ร้อยละ 30 ของราคาที่ใช้ชำระราคาในวันทำการก่อนหน้า
เวลาซื้อขาย	Pre-open 9:15 น.-9:45 น. Morning Session 9:45 น.-12:30 น. Pre-open 14:00 น.-14:30 น. Afternoon Session 14:30 น.-16:55 น.
การจำกัดฐานะ	ในช่วงแรกของการซื้อขาย TFEX กำหนดห้ามมีฐานะสุทธิรวมใน Single Stock Futures ของหุ้นใดหุ้นหนึ่ง ในเดือนใดเดือนหนึ่งหรือทุกเดือนรวมกันเกิน 20,000 สัญญา ทั้งนี้ จนกว่า TFEX จะมีการประกาศเปลี่ยนแปลง
วันซื้อขายวันสุดท้าย	วันทำการก่อนวันทำการสุดท้ายของเดือนที่สัญญาหมดอายุโดยในวันนั้น สัญญาที่จะหมดอายุจะซื้อขายได้ถึงเวลา 16:30 น.
ราคาที่ใช้ชำระราคาในวันซื้อขายวันสุดท้าย	คำนวณจากค่าเฉลี่ยของราคาซื้อขายของหุ้นอ้างอิงของ Stock Futures ในช่วง 15 นาที สุดท้ายและราคาปิดของหุ้นในวันซื้อขายวันสุดท้าย โดยใช้ค่าทศนิยม 2 ตำแหน่ง
วิธีการส่งมอบ/ชำระราคา	ไม่มีการส่งมอบหุ้น แต่จะชำระราคาเป็นเงินสด
ค่าธรรมเนียมการซื้อขายและชำระราคา	ไม่เกิน 10 บาทต่อสัญญาโดยเรียกเก็บจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย
ค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขาย	ตลาดอนุพันธ์ไม่มีข้อกำหนดเรื่องค่าธรรมเนียมนายหน้าการซื้อขาย อัตราค่าธรรมเนียมสามารถต่อรองได้เสรี

4) Gold Futures[21] ที่เปิดให้ทำการซื้อขายปัจจุบัน ได้แก่ 50 Baht Gold Futures เปิดซื้อขายในตลาดอนุพันธ์ เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 และ 10 Baht Gold Futures เริ่มเปิดซื้อขาย เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2553 โดยมีลักษณะของสัญญาสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ลักษณะสัญญาซื้อขายล่วงหน้า Gold Futures[22]

รายการ	10 Baht Gold Futures	50 Baht Gold Futures
สินค้าอ้างอิง	ทองคำแท่งที่มีความบริสุทธิ์ 96.5%	
ขนาดของสัญญา	1 สัญญามีขนาดเท่ากับ ทองคำหนัก 10 บาท (152.44 กรัม)	1 สัญญามีขนาดเท่ากับ ทองคำหนัก 50 บาท (762.20 กรัม)
เดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ	เดือนคู่ (กุมภาพันธ์ เมษายน มิถุนายน สิงหาคม ตุลาคม และธันวาคม) ใกล้ที่สุด 3 ลำดับ	
ช่วงราคาซื้อขายขั้นต่ำ	10 บาท หรือคิดเป็นมูลค่า 100 บาทต่อ 1 สัญญา	10 บาท หรือคิดเป็นมูลค่า 500 บาท ต่อ 1 สัญญา
ช่วงการเปลี่ยนแปลงราคาซื้อขายสูงสุดในแต่ละวัน	หากมีการซื้อขายที่ราคา ± ร้อยละ 10 จากราคาที่ใช้ชำระราคาในวันก่อนหน้า TFEX จะหยุดการซื้อขายชั่วคราว แล้วจึงเปิดให้ทำการซื้อขายอีกครั้งพร้อมกับขยายช่วงการเปลี่ยนแปลงราคาสูงสุดไปเป็น ± ร้อยละ 20 ของราคาที่ใช้ชำระราคาในวันทำการก่อนหน้า	

[21]Gold Futures (โกลด์ฟิวเจอร์ส) คือ สัญญาซื้อขายทองคำล่วงหน้า ซึ่งในการซื้อขายโกลด์ฟิวเจอร์สจะไม่มีการส่งมอบทองคำจริงระหว่างคู่สัญญา แต่ใช้วิธีจ่ายชำระเงินตามส่วนต่างกำไรขาดทุนที่เกิดขึ้น เรียกว่า “การชำระราคาเป็นเงินสด” (Cash settlement)

[22]บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), **ความรู้การลงทุน: Gold Futures (โกลด์ฟิวเจอร์ส)** [Online], available URL: http://www.tfex.co.th/th/investor_corner/knowledge_p7.html, 2554 (เมษายน, 12).

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	10 Baht Gold Futures	50 Baht Gold Futures
เวลาซื้อขาย	Pre-open 9:15 น.-9:45 น. Morning Session 9:45 น.-12:30 น. Pre-open 14:00 น.-14:30 น. Afternoon Session 14:30 น.-16:55 น.	
จำนวนการถือครองสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสูงสุด	ตลาดอนุพันธ์อาจประกาศกำหนดจำนวนการถือครองสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสูงสุดได้ตามที่เห็นสมควร	
วันซื้อขายวันสุดท้าย	วันทำการก่อนวันทำการสุดท้ายของเดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ โดยในวันนั้นสัญญาที่หมดอายุจะซื้อขายได้ถึงเวลา 16:30 น.	
ราคาที่ใช้ชำระราคาในวันซื้อขายวันสุดท้าย	ใช้ราคา London Gold AM Fixing เป็นราคาอ้างอิงในการคำนวณราคา Final Settlement Price โดยการคำนวณจะปรับอัตราแลกเปลี่ยน น้ำหนัก และความบริสุทธิ์ของทองคำตามสูตรการคำนวณ ดังนี้ ราคาต่อน้ำหนักทองคำ 1 บาท (ใช้ค่าทศนิยม 2 ตำแหน่ง) = London Gold AM Fixing X (15.244/31.1035) X (0.965/0.995) X (THB/USD) โดยที่ 1) London Gold AM Fixing เป็นราคาต่อ 1 Troy Ounce ของทองคำที่มีความบริสุทธิ์ 99.5% ซึ่งมีน้ำหนักเท่ากับ 31.1035 กรัม 2) ทองคำหนัก 1 บาท เท่ากับ 15.244 กรัม 3) 0.965 คือ ตัวแปรที่ใช้ปรับค่าความบริสุทธิ์ของทองคำให้เป็น 96.5% 4) THB/USD เป็นอัตราแลกเปลี่ยนตามที่ตลาดอนุพันธ์ประกาศกำหนด ซึ่งจะคำนวณจากค่าเฉลี่ยของอัตราแลกเปลี่ยนที่ได้รับจากธนาคารพาณิชย์	
วิธีการส่งมอบ/ชำระราคา	ชำระราคาเป็นเงินสด	
ค่าธรรมเนียมการซื้อขายและชำระราคา	ไม่เกินกว่า 10 บาท ต่อสัญญา โดยเรียกเก็บจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย	ไม่เกินกว่า 50 บาท ต่อสัญญา โดยเรียกเก็บจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย
ค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขาย	ตลาดอนุพันธ์ไม่มีข้อกำหนดเรื่องค่าธรรมเนียมนายหน้าการซื้อขาย อัตราค่าธรรมเนียมสามารถต่อรองได้เสรี	

5) Interest Rate Futures ที่เปิดให้ทำการซื้อขายปัจจุบัน ได้แก่ 5Y Gov Bond Futures, 6M THBFIX Futures และ 3M BIBOR Futures ดังนี้

(1) 5Y Gov Bond Futures เปิดซื้อขายในตลาดอนุพันธ์เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2553 โดยมีลักษณะของสัญญาสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5 ลักษณะสัญญาซื้อขายล่วงหน้า 5Y Gov Bond Futures[23]

	รายละเอียด
สินค้าอ้างอิง	พันธบัตรรัฐบาล อายุ 5 ปี ที่มีอัตราดอกเบี้ยหน้าตั๋วร้อยละ 5 ต่อปี จ่ายดอกเบี้ย 2 ครั้งต่อปี โดยมีกลุ่มพันธบัตร (Basket of Eligible Bonds) เป็นตัวแทนของสินค้าอ้างอิง
ขนาดสัญญา	มูลค่าเท่ากับ 1,000,000 บาท
เดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ	เดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคม โดยนับไปไม่เกิน 2 ไตรมาส
การเสนอราคาซื้อขาย	เสนอราคาซื้อหรือเสนอขายเป็นราคาต่อพันธบัตรมูลค่า 100 บาท โดยมีทศนิยม 2 ตำแหน่ง
ช่วงราคาซื้อขายขั้นต่ำ	0.01 (คิดเป็นมูลค่า 100 บาทต่อหนึ่งสัญญา)
การเปลี่ยนแปลงราคาซื้อขายสูงสุดในแต่ละวัน	ไม่เกิน ± ร้อยละ 5 ของราคาที่ใช้ชำระราคาในวันทำการก่อนหน้า
เวลาซื้อขาย	Pre-open 9:15 น.-9:45 น. Morning Session 9:45 น.-12:30 น. Pre-open 14:00 น.-14:30 น. Afternoon Session 14:30 น.-16:00 น.
การจำกัดฐานะ	ห้ามมีฐานะสุทธิรวมในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า 5Y Gov Bond Futures ในเดือนใดเดือนหนึ่งหรือทุกเดือนรวมกันเกินกว่า 10,000 สัญญา
วันซื้อขายวันสุดท้าย	วันพุธที่สามของเดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ โดยในวันนั้นสัญญาที่หมดอายุซื้อและขาย ได้ถึง เวลา 16:00 น.
ราคาที่ใช้ชำระราคาในวันซื้อขายวันสุดท้าย	กำหนดเป็นราคาต่อพันธบัตรมูลค่า 100 บาท โดยใช้ค่าทศนิยม 4 ตำแหน่ง และคำนวณจากอัตราคิดลด (Yield) ของกลุ่มพันธบัตร (Basket of Eligible Bonds) ในวันสุดท้ายของการซื้อขาย ซึ่งอัตราคิดลดของพันธบัตรแต่ละรุ่นในกลุ่มพันธบัตรนั้น จะเป็นข้อมูลที่ได้รับจากสถาบันการเงินที่ตลาดอนุพันธ์กำหนด โดยใช้ค่าทศนิยม 4 ตำแหน่ง

[23]บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), **Interest Rate Futures: 5Y Gov Bond Futures** [Online], available URL: http://www.tfex.co.th/th/products/5Y-GB-futures.html, 2554 (เมษายน, 12).

ตารางที่ 5 (ต่อ)

	รายละเอียด
วิธีการส่งมอบ/ชำระราคา	ชำระราคาเป็นเงินสด (Cash Settlement)
ค่าธรรมเนียมการซื้อขายและชำระราคา	ไม่เกินกว่า 10 บาท ต่อสัญญา โดยเรียกเก็บจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย
ค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขาย	ตลาดอนุพันธ์ไม่มีข้อกำหนดเรื่องค่าธรรมเนียมนายหน้าการซื้อขาย อัตราค่าธรรมเนียมสามารถต่อรองได้เสรี

(2) 6M THBFIX Futures เปิดซื้อขายในตลาดอนุพันธ์เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 โดยมีลักษณะของสัญญาสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 6 ลักษณะสัญญาซื้อขายล่วงหน้า 6M THBFIX Futures[24]

รายการ	รายละเอียด
สินค้าอ้างอิง	อัตราดอกเบี้ย THBFIX ประเภท 6 เดือน (6M THBFIX)
ขนาดสัญญา	มูลค่าเท่ากับ 10,000,000 บาท
เดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ	เดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคม โดยนับไปไม่เกิน 4 ไตรมาส
การเสนอราคาซื้อขาย	แสดงราคาเสนอซื้อหรือเสนอขายต่อหน่วยเป็นค่า 100 บาท - อัตราดอกเบี้ยล่วงหน้าของ 6M THBFIX โดยมีทศนิยม 3 ตำแหน่ง
ช่วงราคาซื้อขายขั้นต่ำ	0.005 (คิดเป็นมูลค่า 250 บาทต่อหนึ่งสัญญา)
การเปลี่ยนแปลงราคาซื้อขายสูงสุดในแต่ละวัน	ไม่เกิน $\pm$ ร้อยละ 2.5 ของราคาที่ใช้ชำระราคาในวันทำการก่อนหน้า
เวลาซื้อขาย	Pre-open 9:15 น.-9:45 น. Morning Session 9:45 น.-12:30 น. Pre-open 14:00 น.-14:30 น. Afternoon Session 14:30 น.-16:00 น.

[24]บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), **Interest Rate Futures: 6M THBFIX Futures** [Online], available URL: http://www.tfex.co.th/th/products/6M-THBFIX-futures.html, 2554 (เมษายน, 12).

ตารางที่ 6 (ต่อ)

รายการ	รายละเอียด
การจำกัดฐานะ	ห้ามมีฐานะสุทธิรวมใน 6M THBFIX Futures ในเดือนใดเดือนหนึ่งหรือทุกเดือนรวมกันเกิน 2,000 สัญญา
วันซื้อขายวันสุดท้าย	วันพุธที่สามของเดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ โดยในวันนั้นสัญญาที่หมดอายุซื้อและขายได้ถึง เวลา 11:00 น.
ราคาที่ใช้ชำระราคาในวันซื้อขายวันสุดท้าย	กำหนดให้เท่ากับ 100 บาท - อัตราดอกเบี้ย 6M THBFIX ที่ประกาศโดย Thomson Reuters ณ เวลา 11:00 น. ในวันซื้อขายวันสุดท้าย โดยใช้ค่าทศนิยม 4 ตำแหน่ง
วิธีการส่งมอบ/ชำระราคา	ชำระราคาเป็นเงินสด (Cash Settlement)
ค่าธรรมเนียมการซื้อขายและชำระราคา	ไม่เกินกว่า 20 บาท ต่อสัญญา โดยเรียกเก็บจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย
ค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขาย	ตลาดอนุพันธ์ไม่มีข้อกำหนดเรื่องค่าธรรมเนียมนายหน้าการซื้อขาย อัตราค่าธรรมเนียมสามารถต่อรองได้เสรี

(3) 3M BIBOR Futures เปิดซื้อขายในตลาดอนุพันธ์เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 โดยมีลักษณะของสัญญาสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 7 ลักษณะสัญญาซื้อขายล่วงหน้า 3M BIBOR Futures[25]

รายการ	รายละเอียด
สินค้าอ้างอิง	อัตราดอกเบี้ย BIBOR ประเภท 3 เดือน (3M BIBOR)
ขนาดสัญญา	มูลค่าเท่ากับ 10,000,000 บาท
เดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ	เดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคม โดยนับไปไม่เกิน 2 ไตรมาส
การเสนอราคาซื้อขาย	แสดงราคาเสนอซื้อหรือเสนอขายต่อหน่วยเป็นค่า 100 บาท - อัตราดอกเบี้ยล่วงหน้าของ 3M BIBOR โดยมีทศนิยม 3 ตำแหน่ง

[25]บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), **Interest Rate Futures: 3M BIBOR Futures** [Online], available URL: http://www.tfex.co.th/th/products/3M-BIBOR-futures.html, 2554 (เมษายน, 12).

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดงานวิจัย

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายการ	รายละเอียด
ช่วงราคาซื้อขายขั้นต่ำ	0.005 (คิดเป็นมูลค่า 125 บาทต่อหนึ่งสัญญา)
การเปลี่ยนแปลงราคาซื้อขายสูงสุดในแต่ละวัน	ไม่เกิน ± ร้อยละ 2.50 ของราคาที่ใช้ชำระราคาในวันทำการก่อนหน้า
เวลาซื้อขาย	Pre-open 9:15 น.-9:45 น. Morning Session 9:45 น.-12:30 น. Pre-open 14:00 น.-14:30 น. Afternoon Session 14:30 น.-16:00 น.
การจำกัดฐานะ	ห้ามมีฐานะสุทธิรวมใน 3M BIBOR Futures ในเดือนใดเดือนหนึ่งหรือทุกเดือนรวมกันเกิน 2,000 สัญญา
วันซื้อขายวันสุดท้าย	วันพุธที่สามของเดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ โดยในวันนั้นสัญญาที่หมดอายุซื้อและขายได้ถึง เวลา 11:00 น.
ราคาที่ใช้ชำระราคาในวันซื้อขายวันสุดท้าย	กำหนดให้เท่ากับ 100 บาท - อัตราดอกเบี้ย 3M BIBOR ซึ่งประกาศโดย ธนาคารแห่งประเทศไทย ณ เวลา 11:00 น. ในวันซื้อขายวันสุดท้าย โดยใช้ค่าทศนิยม 4 ตำแหน่ง
วิธีการส่งมอบ/ชำระราคา	ชำระราคาเป็นเงินสด (Cash Settlement)
ค่าธรรมเนียมการซื้อขายและชำระราคา	ไม่เกินกว่า 20 บาท ต่อสัญญา โดยเรียกเก็บจากทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย
ค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขาย	ตลาดอนุพันธ์ไม่มีข้อกำหนดเรื่องค่าธรรมเนียมนายหน้าการซื้อขาย อัตราค่าธรรมเนียมสามารถต่อรองได้เสรี

1.1.5 วิธีการซื้อขายและชำระราคาในตลาดซื้อขายล่วงหน้า[26]

การซื้อขายล่วงหน้าในตลาดอนุพันธ์ตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 นั้น มีขั้นตอนหรือกระบวนการที่คล้ายกับการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กล่าวคือ ผู้ลงทุนที่ต้องการซื้อขายในตลาดอนุพันธ์ สามารถทำการสั่งซื้อหรือขายอนุพันธ์[27]โดยผ่าน บริษัทสมาชิกของตลาดอนุพันธ์ เมื่อผู้ลงทุนสั่งซื้อขายผ่านบริษัทสมาชิกแล้วบริษัทสมาชิกจะทำการซื้อขายเข้ามายังระบบการซื้อขายของตลาดอนุพันธ์ โดยตลาดอนุพันธ์จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายดังกล่าว ทั้งนี้ ในการซื้อขายอนุพันธ์ผู้ลงทุนสามารถทำการซื้อขายได้ 2 วิธี ดังนี้

1) การซื้อขายแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Trading Transaction) เป็นวิธีการซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายทำการสั่งซื้อหรือขายผ่านบริษัทสมาชิกเข้ามายังระบบการซื้อขายของตลาดอนุพันธ์ฯ ซึ่งระบบจะทำการจับคู่คำสั่งซื้อขายให้โดยอัตโนมัติ (Automated Order Matching) ตามหลักราคาและเวลาที่ดีที่สุด (Price and Time Priority) โดยผู้ลงทุนจะส่งคำสั่งซื้อ (Bid) หรือ คำสั่งขาย (Offer) เข้ามาในระบบการซื้อขายของตลาดอนุพันธ์ โดยคำสั่งทุกรายการจะถูกส่งเข้ามาบันทึกอยู่ในระบบเพื่อรอการจับคู่

---

[26]สุรพล ไตรเวทย์, เรื่องเดิม, หน้า 61-62.

[27]อนุพันธ์ (Derivatives) คือ หลักทรัพย์หรือสัญญาซึ่งเป็นตราสารทางการเงินชนิดหนึ่งที่ไม่มีมูลค่าในตัวเองโดยตรง แต่มีมูลค่าขึ้นอยู่กับสินค้าหรือตัวแปรที่อ้างอิง เช่น ในการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าน้ำมันดิบ มูลค่าของสัญญาดังกล่าวถือว่าเป็นอนุพันธ์ของน้ำมันดิบ คือ มีค่าเท่ากับราคาซื้อขายน้ำมันดิบ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งตามที่ระบุไว้ในสัญญานั้น

"Futures" เป็นอนุพันธ์ประเภทหนึ่ง ซึ่งหมายถึงสัญญาที่บุคคล 2 ฝ่าย ตกลงจะซื้อจะขาย หรือจะชำระราคาสินค้าอ้างอิง ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ตามจำนวนและราคาที่กำหนดไว้ในสัญญา

"Option" เป็นอนุพันธ์ประเภทหนึ่ง หมายถึง สัญญาที่กำหนดการให้สิทธิแก่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่จะเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้าหรือชำระราคาสินค้าหรือชำระส่วนต่างราคาสินค้าในอนาคตตามจำนวนและราคาที่กำหนดไว้ในสัญญา

คำสั่งซื้อขายจะมีการจับคู่เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อราคา Bid เท่ากับหรือสูงกว่าราคา Offer โดยผู้ที่ส่ง Bid เข้ามาจะมีฐานะเป็นผู้ซื้อ ผู้ที่ส่ง Offer เข้ามาก็จะมีฐานะเป็นผู้ขาย คำสั่ง Bid ที่มีราคาสูงกว่าจะได้รับการจับคู่ก่อนคำสั่ง Bid ที่มีราคาต่ำกว่า และคำสั่ง Offer ที่มีราคาต่ำกว่าจะได้รับการจับคู่ก่อนคำสั่ง Offer ที่มีราคาสูงกว่า ในกรณีที่ราคาสั่งซื้อหรือขายมีค่าเท่ากัน คำสั่งที่ถูกส่งเข้ามาก่อนจะได้รับการจับคู่ก่อน

2) การซื้อขายรายใหญ่ (Block Trading Transaction) เป็นวิธีการซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายทำการต่อรองเพื่อตกลงซื้อขายกัน (Dealing) ด้วยปริมาณการซื้อขายขั้นต่ำตามที่กำหนดในแต่ละประเภทสินค้า แล้วจึงให้บริษัทสมาชิกบันทึกรายการซื้อขายรายใหญ่นั้นเข้ามาในระบบการซื้อขายของตลาดอนุพันธ์ฯ ทั้งนี้ การซื้อขาย Block Trading Transaction ทำได้ 2 ประเภท ดังนี้

(1) การซื้อขายระหว่างบริษัทสมาชิก (Two-firm Transaction) เป็นการซื้อขายโดยบริษัทสมาชิกผู้ซื้อและผู้ขายเจรจาตกลงกัน หากบริษัทสมาชิกตกลงกันได้แล้วให้บริษัทสมาชิกผู้ซื้อและบริษัทสมาชิกผู้ขายบันทึกการซื้อขายเข้ามาในระบบการซื้อขาย

(2) การซื้อขายโดยบริษัทสมาชิกผู้ซื้อและผู้ขายเป็นรายเดียวกัน (One-firm Transaction) เป็นการซื้อขายโดยลูกค้าของบริษัทสมาชิกเจรจาตกลงกันแล้วให้บริษัทสมาชิกบันทึกการซื้อขาย เข้ามาในระบบการซื้อขาย หรือบริษัทสมาชิกและลูกค้าของบริษัทสมาชิกเจรจาตกลงกันแล้ว ให้บริษัทสมาชิกบันทึกการซื้อขายเข้ามาในระบบการซื้อขาย

ส่วนการชำระราคานั้น เมื่อข้อตกลงซื้อขาย (Deal) อนุพันธ์เกิดขึ้นหลังจากที่คำสั่งซื้ออนุพันธ์ได้รับการจับคู่ (Matching) ในระบบซื้อขายของตลาดอนุพันธ์แล้ว สำนักหักบัญชีจะทำการบันทึกข้อมูลข้อตกลงซื้อขายเพื่อชำระราคาต่อไป โดยข้อตกลงซื้อขายอนุพันธ์ 1 ข้อตกลงนี้ จะถูกแบ่งออกเป็นสองสัญญาซื้อขาย โดยมีสำนักหักบัญชีเข้าเป็นผู้ขายอนุพันธ์ให้กับบริษัทสมาชิกสำนักหักบัญชีฝั่งผู้ซื้อ และเป็นผู้ซื้ออนุพันธ์ให้กับบริษัทสมาชิกสำนักหักบัญชีฝั่งผู้ขาย การเป็นคู่สัญญาของสำนักหักบัญชีดังกล่าว จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในตลาดอนุพันธ์ทุกฝ่าย ซึ่งหมายถึงว่าคู่สัญญาจะปฏิบัติตามภาระผูกพันที่จะเกิดขึ้นตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ตรงตามจำนวนและเวลาที่ได้ตกลงไว้ (Performance Guarantee) กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สำนักหักบัญชีเป็นผู้รับประกันการชำระราคาในทุกสัญญาซื้อขายที่เกิดขึ้นในตลาดอนุพันธ์

ในการเตรียมความพร้อมรองรับภาระหน้าที่นี้ สำนักหักบัญชีได้พัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในด้านระบบการเก็บหลักประกันตามมาตรฐานสากล ระบบการชำระราคาที่กำหนดให้สมาชิกต้องชำระราคาในวันถัดจากวันที่ทำการซื้อขาย (T + 1) การกำหนดคุณสมบัติสมาชิกสำนักหักบัญชี เพื่อให้มีตัวกลางที่ทำหน้าที่ชำระราคาแทนผู้ลงทุนที่เข้มแข็ง รวมถึงการจัดเตรียมแหล่งเงินทุนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของระบบการชำระราคา โดยได้จากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ โดยการจัดสรรเป็นไปในลักษณะของเงินกองทุนทดแทนความเสียหายที่ได้รับจากสมาชิกสำนักหักบัญชี จากบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด และจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย[28]

โดยวิธีการซื้อขายและการชำระราคาในตลาดอนุพันธ์ข้างต้นสามารถแสดงได้ดังแผนภาพ

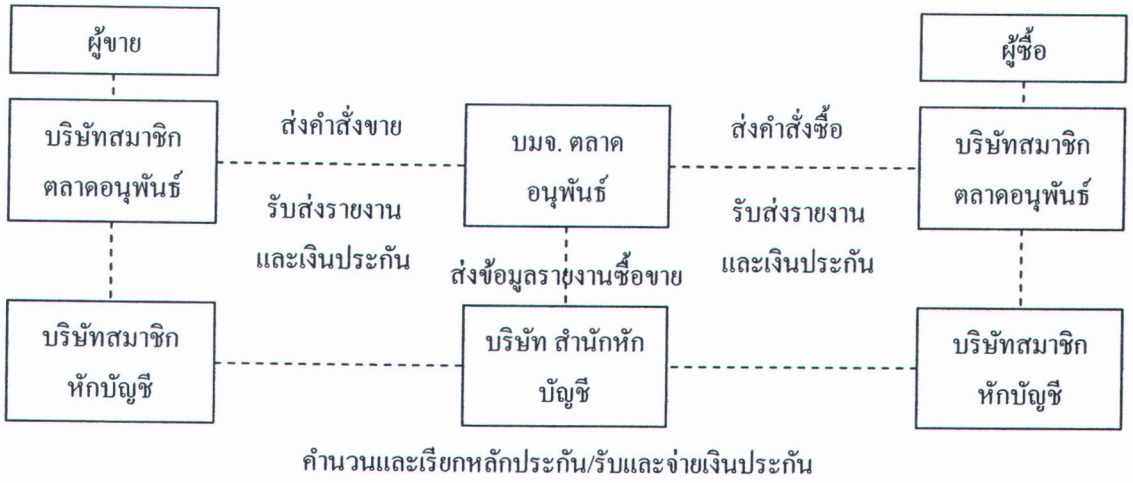

ภาพที่ 1 วิธีการซื้อขายและการชำระราคาในตลาดอนุพันธ์

---

[28]บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), **ความรู้การลงทุน: รู้จักอนุพันธ์** [Online], available URL: http://www.tfex.co.th/th/investor_corner/knowledge_p2.html, 2554 (เมษายน, 12).

1.1.6 ตัวอย่างการซื้อขายสัญญาซื้อขายทองคำล่วงหน้า

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการซื้อขาย 50 Baht Gold Futures ดังนี้

หากปัจจุบันคือวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2552 ราคาทองคำที่ซื้อขายและส่งมอบในปัจจุบันอยู่ที่บาทละ 14,000 บาท นาย A คาดว่าอีก 2 เดือนข้างหน้า ราคาทองจะปรับขึ้นเป็น 14,500 บาท จึงเข้าไปตรวจสอบราคาโกลด์ฟิวเจอร์สและพบว่า ราคาโกลด์ฟิวเจอร์สที่ครบกำหนดปลายเดือนเมษายน 2552 พบว่าซื้อขายอยู่ที่ 14,300 บาท

ในมุมมองของนาย A คิดว่าราคาโกลด์ฟิวเจอร์สต่ำกว่าที่ควรจะเป็น จึงตัดสินใจซื้อโกลด์ฟิวเจอร์สครบกำหนดเดือนเมษายน ที่ราคา 14,300 บาท สมมติให้โบรกเกอร์กำหนดระดับหลักประกันขั้นต้นที่ 50,000 บาท ต่อสัญญา และหลักประกันรักษาสภาพที่ 35,000 บาทต่อสัญญา (ในทางปฏิบัติระดับเงินประกันจะเปลี่ยนแปลงไปตามความผันผวนของภาวะตลาด)

ตารางที่ 8 ตัวอย่างการซื้อขายสัญญาซื้อขายทองคำล่วงหน้า

วันที่	รายการที่เกิดขึ้น	ราคา ณ สิ้นวัน	เงินโอนส่วนกำไร/ขาดทุน	เงินโอนเข้า/ถอนออก	ยอดเงินในบัญชีหลักประกัน
1 มี.ค.	ซื้อโกลด์ฟิวเจอร์สที่ 14,300 บาท				50,000
	ปรับปรุงกำไรขาดทุน	14,380	4,000		54,000
2 มี.ค.	ปรับปรุงกำไรขาดทุน	14,100	–14,000		40,000
3 มี.ค.	ปรับปรุงกำไรขาดทุน	13,940	–8,000		32,000
4 มี.ค.	วางเงินประกันเพิ่มเติม			18,000	50,000
	ปรับปรุงกำไรขาดทุน	14,100	8,000		58,000
5 มี.ค.	ขายโกลด์ฟิวเจอร์สที่ 14,200 บาท	14,200	5,000		63,000

หมายเหตุ: โกลด์ฟิวเจอร์ส 1 สัญญา มีมูลค่าเท่ากับทองคำน้ำหนัก 50 บาท ดังนั้น เงินกำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นจึงเท่ากับ 50 เท่าของส่วนต่างราคา

วันที่ 1 มีนาคม

ในวันที่ 1 นาย A ซื้อโกลด์ฟิวเจอร์ส ที่ 14,300 บาท จำนวน 1 สัญญา พอสิ้นวันโบรกเกอร์คำนวณกำไรขาดทุนในบัญชีของนาย A โดยใช้ราคาที่ใช้ชำระราคา (Settlement Price) ซึ่งสำนักหักบัญชีจะประกาศให้ทราบทุกสิ้นวัน เท่ากับ 14,380 บาท นาย A จึงได้กำไรคิดเป็นเงิน 4,000 บาท (14,380 – 14,300) x 50 (โกลด์ฟิวเจอร์ส 1 สัญญา มีมูลค่าเท่ากับทองคำน้ำหนัก 50 บาท) ดังนั้น โบรกเกอร์ก็จะโอนเงินกำไรนี้เข้าบัญชีของนาย A ทำให้ยอดเงินในบัญชีของนาย A เพิ่มขึ้นเป็น 50,000 + 4,000 = 54,000 บาท

วันที่ 2 มีนาคม

ในวันที่ 2 ราคา ณ สิ้นวัน เท่ากับ 14,100 บาท นาย A จึงขาดทุน (14,100 – 14,380) x 50 = –14,000 บาท เมื่อเทียบกับวันก่อนหน้า โบรกเกอร์จึงโอนเงินออกจากบัญชีของนาย A ทำให้เงินประกันของนาย A ลดลงเหลือ 54,000 – 14,000 บาท = 40,000 บาท

วันที่ 3 มีนาคม

ในวันที่ 3 ราคา ณ สิ้นวัน เท่ากับ 13,940 บาท นาย A จึงขาดทุน (13,940 – 14,100) x 50 = -8,000 บาท เมื่อเทียบกับวันก่อนหน้า โบรกเกอร์จึง โอนเงินออกจากบัญชีของนาย A ทำให้เงินประกันของนาย A ลดลงเหลือ 40,000 – 8,000 = 32,000 บาท ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำกว่าระดับหลักประกันรักษาสภาพ ที่โบรกเกอร์กำหนดไว้ (ที่ระดับ 35,000 บาท) นาย A จึงต้องนำเงินไปวางในบัญชีเพิ่มให้เงินกลับไปที่ระดับหลักประกันขั้นต้นอีกครั้งหนึ่ง (ที่ระดับ 50,000 บาท) ดังนั้น นาย A ต้องวางเงินเพิ่ม 50,000 – 32,000 = 18,000 บาท

วันที่ 4 มีนาคม

นาย A นำเงินไปวางในบัญชีเพิ่มเติม 18,000 บาท และพอสิ้นวัน ราคาที่ใช้ชำระราคาเท่ากับ 14,100 ทำให้ นาย A ได้กำไร (14,100 – 13,940) x 50 = 8,000 บาท ทำให้ยอดเงินในบัญชีของนาย A เพิ่มขึ้นเป็น 50,000 + 8,000 = 58,000 บาท

วันที่ 5 มีนาคม

นาย A มีความคาดการณ์เปลี่ยนไป และต้องการปิดสถานะของสัญญา จึงส่งคำสั่งขายโกลด์ฟิวเจอร์สที่ราคา 14,200 บาท นาย A จึงได้กำไรเพิ่มขึ้นจาก วันก่อนหน้า (14,200 – 14,100) x 50 = 5,000 บาท และได้เงินคืนรวมทั้งหมด 58,000 + 5,000 = 63,000 บาท

กำไร/ขาดทุนที่เกิดขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้น นาย A ขาดทุนทั้งสิ้น = ราคาขาย–ราคาซื้อ = (14,200 – 14,300) x 50 = -5,000 บาท

จะเห็นว่ามีค่าเท่ากับเงินกำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นจากการ Mark to Market ในแต่ละวัน คือ 4,000 – 14,000 – 8,000 + 8,000 + 5,000 = –5,000 (สำหรับ เงินจำนวน 18,000 บาท ที่ นาย A ถูกเรียกมาวางเป็นหลักประกันเพิ่มเติม ไม่ใช่เงินส่วนกำไรขาดทุน จึงไม่นำมารวม) ดังนั้น การปรับกำไรขาดทุนทุกสิ้นวันเป็นเสมือนกระบวนการที่นำกำไรขาดทุนทั้งก้อน มาแบ่งทยอยรับ ทยอยจ่ายในแต่ละวัน เพื่อช่วยให้ผู้ลงทุนมีโอกาสติดตามสถานะและประเมินผลกำไรขาดทุนของตน ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

ในกรณีที่ นาย A ไม่ต้องการปิดสถานะก่อนสัญญาครบกำหนดอายุ นาย A สามารถถือสัญญาไปจนสัญญาหมดอายุลง ซึ่งโบรกเกอร์ก็จะคำนวณกำไรขาดทุนให้ นาย A ทุกวัน จนเมื่อถึงวันครบอายุสัญญา สัญญาก็จะปิดโดยอัตโนมัติ นาย A จะได้กำไรขาดทุน = (ราคาที่ใช้ชำระราคาวันสุดท้าย – ราคาที่ซื้อไว้) x 50 โดยนาย A ก็จะได้รับเงินที่วางไว้กับโบรกเกอร์คืนทั้งก้อน

1.2 สัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึง ความหมาย ข้อกำหนดมาตรฐาน ผลทางกฎหมาย และความระงับของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ความหมายของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า[29]

สัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นเครื่องมือทางการลงทุนที่ถูกสร้างขึ้นในยุโรปและสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาใช้ลดความเสี่ยงต่อการสูญเสียอันเนื่องมาจากการลงทุนเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือความผันผวนของราคาสินค้าในอนาคต และยังนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นได้อีกด้วย คือ สามารถนำไปใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์หรือกำไรจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าหรือตัวแปรได้ ทำให้ผู้ลงทุนมีช่องทางในการลงทุนเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง และในปัจจุบันเครื่องมือการลงทุนชิ้นใหม่นี้มีใช้อยู่เกือบทุกประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจอย่างเสรี เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย ออสเตรเลีย เยอรมัน ฝรั่งเศส หรือสหรัฐเมริกา อีกทั้งมีการซื้อขายสัญญาซื้อขาย-ล่วงหน้าระหว่างประเทศดังกล่าวด้วย จึงได้มีการพิจารณากำหนดความหมายหรือลักษณะของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าให้เป็นสากล ดังนั้น สัญญาซื้อขายล่วงหน้า จึงมีความหมายว่า สัญญาที่มูลค่าของสัญญาขึ้นอยู่กับราคาของสินค้า หรือมูลค่าของตัวแปรซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือคงที่ ณ เวลาที่คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

มาตรา 3 ของพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “สัญญาซื้อขายล่วงหน้า” ไว้ว่า

“สัญญาซื้อขายล่วงหน้า” หมายความว่า สัญญาที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะดังต่อไปนี้

(1) สัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้าให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชำระราคา ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต เป็นจำนวนและราคาตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

(2) สัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับชำระเงินหรือต้องชำระ-เงินให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเท่ากับจำนวนเงินที่คำนวณได้จากส่วนต่างระหว่างราคาหรือมูลค่าของสินค้าหรือตัวแปรที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคาหรือมูลค่าของสินค้าหรือ

---

[29]สุรพล ไตรเวทย์, เรื่องเดิม, หน้า 68-73.

ตัวแปรที่เป็นอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

(3) สัญญาที่กำหนดให้สิทธิแก่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่จะเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้าหรือชำระราคาของสินค้า หรือชำระเงินที่คำนวณได้จากส่วนต่างระหว่างราคาหรือมูลค่าของสินค้าหรือตัวแปรที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคาหรือมูลค่าของสินค้าหรือตัวแปรที่เป็นอยู่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตตามที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเข้าทำสัญญาตาม (1) หรือ (2)

จากความหมายดังกล่าวสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจึงอาจมีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้

1) เป็นสัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ในสัญญา ซึ่งสามารถกำหนดได้ 2 แบบ

แบบที่หนึ่ง กำหนดให้ฝ่ายหนึ่งส่งมอบสินค้าโดยอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชำระราคาสินค้า ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตเป็นจำนวนและราคาที่กำหนดไว้ในสัญญา

แบบที่สอง กำหนดให้ฝ่ายหนึ่งต้องชำระเงินและอีกฝ่ายหนึ่งได้รับชำระเงินที่คำนวณจากส่วนต่างระหว่างราคาสินค้าหรือมูลค่าของตัวแปรที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคาของสินค้าหรือมูลค่าของตัวแปร ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต หรือในทำนองกลับกัน สำหรับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

สัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบที่หนึ่งหรือแบบที่สองนี้ในต่างประเทศเรียกว่า “Future” ดังอุทาหรณ์ต่อไปนี้

อุทาหรณ์ของ “Future”

เดือนมีนาคม นายดำซึ่งเป็นเจ้าของร้านทองรู้ว่าตนต้องสั่งทองเข้ามาจำหน่ายในเดือนพฤษภาคม และคาดว่าราคาทองในตลาดล่วงหน้าในเดือนพฤษภาคมน่าจะเป็น 22,000 บาท ต่อ 15.2 กรัม (หนึ่งบาท) นายดำกลัวว่าถ้ารอถึงเดือนพฤษภาคมราคาจะเปลี่ยนไปอีก จึงทำสัญญาซื้อขายทองล่วงหน้ากับนายแดงโดยมีข้อตกลงว่า วันที่ 15 พฤษภาคม นายดำจะซื้อทองคำจากนายแดงในราคา 22,000 บาท ต่อ 15.2 กรัม

(หนึ่งบาท) โดยอาจกำหนดให้มีการส่งมอบและชำระราคาทองกันจริง หรือชำระ-ส่วนต่างของราคาทองที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคาทองในวันที่ 15 พฤษภาคม ก็ได้

2) เป็นสัญญาที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียวมีสิทธิที่จะเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ในสัญญา ซึ่งมีได้ 2 แบบ

แบบที่หนึ่ง สัญญาที่ให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายเดียวที่จะเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ ส่งมอบสินค้า หรือชำระราคาสินค้า หรือกำหนดให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งชำระหรือได้รับส่วนต่างของราคาสินค้าหรือมูลค่าของตัวแปรที่กำหนดไว้ในสัญญากับราคาสินค้าหรือมูลค่าของตัวแปร ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต ซึ่งต่างประเทศเรียกสัญญาในลักษณะนี้ว่า “Option”

แบบที่สอง สัญญาที่ให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายเดียวที่จะเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเข้าทำสัญญาตาม (1) ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต ซึ่งในต่างประเทศเรียกว่า “Option of Future” ดังอุทาหรณ์ต่อไปนี้

อุทาหรณ์ของ “Option”

ตามตัวอย่างใน (1) แทนที่นายดำจะทำสัญญาซื้อขายทอง โดยมีข้อตกลงว่าเมื่อถึงวันที่กำหนดไว้ในสัญญา คือ วันที่ 15 พฤษภาคม นายดำและนายแดงจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ นายดำอาจทำสัญญาในลักษณะตาม (2) นี้ก็ได้ โดยกำหนดให้เป็นสิทธิของนายดำแต่เพียงฝ่ายเดียวที่จะใช้สิทธิเลือกว่าเมื่อถึงกำหนด-เวลาในสัญญา คือ วันที่ 15 พฤษภาคม ตนจะเรียกให้นายแดงปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือไม่ก็ได้ ส่วนนายแดงมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาเสมอ หากนายดำเลือกที่จะใช้สิทธิของตน เช่น หากปรากฏว่าราคาทองคำในวันที่ 15 พฤษภาคม ต่ำกว่า 22,000 บาท ต่อ 15.2 กรัม (หนึ่งบาท) ซึ่งหากนายดำซื้อทองในตลาดปกติจะสามารถซื้อได้ถูกกว่าที่ทำสัญญากันไว้ นายดำก็สามารถที่จะไม่เรียกให้นายแดงขายทองให้ตนได้ สัญญาที่ทำไว้ก็จะสิ้นสุดลง นายแดงก็ไม่มีหน้าที่จะขายทองให้แก่นายดำ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิดังกล่าว นายดำจะต้องชำระเงินจำนวนหนึ่งเป็นค่าซื้อสิทธิ (Premium) ในวันทำสัญญาซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวจะตกเป็นของ นายแดง หากนายดำไม่เรียกให้นายแดงปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ในสัญญา

อุทาหรณ์ของ “Option of Future”

นายดำรู้ว่าตนจะต้องสั่งทองมาขายในอีก 6 เดือนข้างหน้า แต่เนื่องจากระยะเวลาดังกล่าวนานเกินไปที่จะคาดการณ์ราคาทองได้ถูกต้องนายดำจึงเข้าทำสัญญากับนายแดงโดยมีข้อตกลงว่าให้เป็นสิทธิของนายดำแต่เพียงฝ่ายเดียวที่จะเรียกให้นายแดงเข้าทำสัญญาซื้อขายทองล่วงหน้ากับตนในอีก 3 เดือนข้างหน้า และเมื่อถึงกำหนดเวลาดังกล่าวนายดำก็มีสิทธิที่จะเรียกให้นายแดงเข้าทำสัญญาซื้อขาย-ล่วงหน้ากับตนหรือไม่ก็ได้

1.2.2 ข้อกำหนดมาตรฐานในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า[30]

การทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เป็นระบบ จะมีการกำหนดสัญญามาตรฐานที่ใช้สำหรับการซื้อขายในตลาดซื้อขายล่วงหน้าโดยเฉพาะ ซึ่งข้อกำหนดมาตรฐานที่ใช้ในสัญญาซื้อขายล่วงหน้านี้ส่วนใหญ่จะมีการกำหนดถึงเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1) สินค้าอ้างอิง

2) ขนาดของสัญญา

3) เดือนที่สัญญาสิ้นสุดอายุ

4) ช่วงราคาซื้อขายขั้นต่ำ

5) ช่วงการเปลี่ยนแปลงราคาซื้อขายสูงสุดในแต่ละวัน

6) ช่วงเวลาการซื้อขาย

7) จำนวนการถือครองสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสูงสุด

8) วันซื้อขายวันสุดท้าย

9) ราคาที่ใช้ชำระราคาในวันซื้อขายวันสุดท้าย

10) วิธีการส่งมอบ/ชำระราคา

11) ค่าธรรมเนียมการซื้อขายและชำระราคา

12) ค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขาย

---

[30]บริษัท ตลาดอนุพันธ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน). **วิธีปฏิบัติของตลาดอนุพันธ์ หมวด 600 การจัดให้มีการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า** [Online], available URL: http://www.tfex.co.th/th/rules/regulation_p1.html, 2554 (เมษายน, 12).

1.2.3 ผลทางกฎหมายและความระงับของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า[31]

สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ดำเนินการกับหรือผ่านผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือสำนักหักบัญชีสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นสัญญาที่ผูกพันและก่อให้เกิดหนี้ที่อาจเรียกร้องให้ชำระได้ตามกฎหมาย[32]

สำหรับความระงับของสัญญาซื้อขายล่วงหน้านั้น เนื่องจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเกิดจากนิติสัมพันธ์หลายฝ่ายหลายช่วง นับตั้งแต่ผู้ซื้อหรือผู้ขายได้ส่งคำสั่งซื้อหรือคำสั่งขายผ่านตัวแทนหรือนายหน้า นายหน้าส่งคำสั่งของลูกค้าเข้าสู่ตลาด ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามกฎของตลาด ซึ่งมีการกำหนดให้ใช้สิทธิเลิกสัญญาและเป็นผลให้สัญญาระงับ ดังต่อไปนี้

1) เมื่อสัญญาครบกำหนด[33]

การเรียกให้ผู้ขายส่งมอบสินค้า และผู้ซื้อทำการชำระราคา สัญญาดังกล่าวถือว่าได้มีการปฏิบัติด้วยกันทั้งสองฝ่ายแล้ว ก็ต้องถือว่าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นอันระงับ สำหรับสัญญาเมื่อครบกำหนดแล้ว อาจไม่มีการส่งมอบสินค้าต่อกันได้ ทั้งนี้ตลาดอาจมีการกำหนดเงื่อนไขว่า เมื่อสัญญาครบกำหนดแล้ว อาจให้มีการหักล้างสัญญาด้วยการชำระเงินสดแทน ทั้งนี้ โดยให้คิดส่วนต่างของราคาตามที่ระบุไว้ในสัญญากับราคาที่ตลาดประกาศในวันที่สัญญาครบกำหนด เรียกว่า “Cash Settlement”

2) การชดเชยราคาหรือการหักล้างสถานะ (Set-Off หรือ Off-Setting)[34]

การหักล้างสถานะมีวิธีการ คือ การซื้อหรือการขายสัญญาในทางตรงกันข้ามกับสถานะของสัญญาเดิมก่อนที่สัญญาเดิมจะครบกำหนด ทั้งนี้ เพื่อหักล้างสถานะตามสัญญาที่มีอยู่ในตลาดซื้อขายล่วงหน้า

---

[31]ฤทัยรัตน์ ติยะวัชรานนท์, เรื่องเดิม, หน้า 40.

[32]พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546, มาตรา 5.

[33]อัจฉราวรรณ งามญาณ, “ตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า,” **วารสารบริหารธุรกิจ** 13, 51 (กรกฎาคม-กันยายน 2532): 57.

[34]เรื่องเดียวกัน, หน้า 58.

3) การแลกเปลี่ยนสัญญานอกตลาดด้วยการส่งมอบและรับมอบสินค้า (Exchange for Physical--EEP)[35]

เป็นวิธีการหนึ่งที่เริ่มมีความนิยมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีการส่งมอบสินค้า โดยวิธีการแลกเปลี่ยนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เปิดไว้เดิมในตลาดซื้อขายล่วงหน้าของทั้งคู่ด้วยการทำสัญญากันใหม่นอกตลาด โดยอาจมีการทำสัญญานอกตลาด ก่อนที่สัญญาทั้งคู่จะครบกำหนดก็ได้ เช่น กรณีมีผู้เปิดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเอาไว้ ก็สามารถหาบุคคลที่เปิดบัญชีซื้อขายล่วงหน้ามาเป็นคู่สัญญากันนอกตลาดได้ ซึ่งหากทั้งคู่ตกลงกันได้ ฝ่ายผู้ขายก็สามารถส่งมอบสินค้าได้ทันที โดยไม่ต้องรอจนกระทั่งสัญญาซื้อขายล่วงหน้าถึงกำหนดเดือนที่จะส่งมอบ การซื้อขายด้วยวิธีการนี้คู่สัญญาต้องแจ้งให้ตลาดและสำนักหักบัญชีทราบถึงข้อตกลงระหว่างกัน รวมถึงรายการที่ตกลงกัน เพื่อที่สำนักงานหักบัญชีจะได้ลงบันทึกบัญชีของทั้งสองฝ่ายได้อย่างถูกต้อง

เหตุผลที่มีการนำวิธีการนี้มาใช้แทนที่การรอให้มีการส่งมอบตามกำหนดเวลาก็เพื่อความคล่องตัวของการส่งมอบสินค้าและการชำระเงิน เนื่องจากสินค้าบางรายมีวิธีการยุ่งยาก หากจะให้มีการส่งมอบสินค้าตามมาตรฐานของตลาดซื้อขายล่วงหน้า ดังนั้น วิธีการ EEP นี้จึงถือเป็นทางเลือกใหม่ของผู้ซื้อผู้ขายที่ประสงค์จะเข้าขายในตลาด

4) กรณีนายหน้าล้มละลาย[36]

การที่นายหน้าที่เป็นสมาชิกของตลาดล้มละลายนั้น มักจะไม่ทำให้สัญญาซื้อขายที่กระทำการผ่านนายหน้ารายนั้นต้องสิ้นผลลง แต่ตลาดจะมีการดำเนินการให้นายหน้ารายอื่นเข้ามารับสัญญาซื้อขายผ่านนายหน้ารายนั้นไป ดังนั้น จึงเปรียบเสมือนหาคู่สัญญาใหม่ให้กับลูกค้าเป็นผลให้นิติสัมพันธ์ของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าระหว่างลูกค้ากับนายหน้าที่ล้มละลายต้องระงับลง

---

[35]อัจฉราวรรณ งามญาณ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

[36]พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546, มาตรา 43.

5) กรณีลูกค้าล้มละลาย[37]

กรณีที่ลูกค้าล้มละลายหรือตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่ง จะทำให้ลูกค้ารายนั้นขาดความน่าเชื่อถือ หรือ ความมั่นคงทางด้านการเงิน ตลาดต้องนำสัญญาหรือข้อตกลงของลูกค้านั้นไปจำหน่ายในตลาด หรือ สั่งให้เพิกถอนข้อตกลงนั้นโดยการหาคู่สัญญาใหม่ให้มารับสัญญานั้นไป มีผลทำให้สัญญาที่ลูกค้าทำนั้นระงับลงโดยคำสั่งของคณะกรรมการของตลาด หรือ โดยผลของการเพิกถอนสัญญาของตลาด

6) กรณีถูกบังคับขายหรือซื้อเพราะทำผิดกฎระเบียบของตลาด

หากผู้ซื้อหรือผู้ขายได้กระทำผิดกฎระเบียบของตลาด เช่น ไม่นำเงินวางประกัน (Margin) ตามที่ตลาดกำหนด หรือ ไม่สามารถหาเงินตามจำนวนที่ตลาดกำหนดมาวางเพิ่มเติมได้นายหน้าต้องดำเนินการบังคับขาย หรือ บังคับซื้อสัญญาดังกล่าวออกไป ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อคู่สัญญาฝ่ายตรงข้ามที่ถือสัญญาไว้ แต่ในขณะเดียวกัน นายหน้าเองต้องรับผิดชอบต่อลูกค้า หากลูกค้าไม่ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายนั้น ดังนั้น ความรับผิดในเบื้องต้นจึงอยู่ที่นายหน้า เพราะเป็นเสมือนตัวแทนของลูกค้าที่ต้องรับผิดชอบต่อตลาดก่อนแล้วจึงไปไล่เบี้ยกับลูกค้า

ความระงับของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าทั้ง 6 ประการที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นความระงับที่เป็นหลักใหญ่ ตลาดซื้อขายล่วงหน้าอาจมีการกำหนดกฎ ระเบียบที่เพิ่มเติม ที่จะทำให้สัญญาซื้อขายล่วงหน้าระงับสิ้นผลไป ดังนั้น ขั้นตอนและวิธีการในเรื่องความระงับของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจึงให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการของตลาดเป็นผู้ประกาศกำหนด

1.3 การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เป็นหน่วยทางธุรกิจพื้นฐานที่สำคัญของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

---

[37]พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546, มาตรา 37.

1.3.1 ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้กำหนดความหมายของ “ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า” ไว้ว่า

“ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า” หมายความถึงการให้บริการดังต่อไปนี้

(1) การเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(2) การเป็นผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(3) การเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(4) การเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(5) กิจการอื่นที่เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามที่คณะกรรมการ-ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

1.3.2 ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในปัจจุบัน หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทการเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้กำหนดความหมายของ “ตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า” ไว้ว่า

“ตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า” หมายความว่า บุคคลซึ่งให้บริการหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้บริการเพื่อทำการเป็นตัวแทนในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับบุคคลอื่น โดยกระทำเป็นทางค้าปกติและได้รับใบอนุญาตหรือได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

2) ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้กำหนดความหมายของ “ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า” ไว้ว่า

"ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า" หมายความว่า บุคคลซึ่งแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะเข้าเป็นคู่สัญญาซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าให้แก่ผู้ซึ่งประสงค์จะซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยการเสนอเข้าหรือเข้าเป็นคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยกระทำเป็นทางค้าปกติและได้รับใบอนุญาตหรือได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงบุคคลซึ่งเสนอซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพื่อตนเองที่กระทำในศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

3) ที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้กำหนดความหมายของ "ที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า" ไว้ว่า

"ที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า" หมายความว่า บุคคลซึ่งให้คำแนะนำหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะให้คำแนะนำไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่บุคคลอื่นเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือความเหมาะสมในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยกระทำเป็นทางค้าปกติและได้รับใบอนุญาตหรือได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงบุคคลซึ่งให้คำแนะนำอันเป็นส่วนหนึ่งหรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบการของตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือการให้คำแนะนำในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

4) ผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้กำหนดความหมายของ "ผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า" ไว้ว่า

"ผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า" หมายความว่า บุคคลซึ่งเข้าจัดการเงินทุนหรือแสดงต่อบุคคลทั่วไปว่าพร้อมจะรับจัดการเงินทุนให้แก่บุคคลอื่นเพื่อแสวงหาประโยชน์จากสัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยกระทำเป็นทางค้าปกติและได้รับใบอนุญาตหรือได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในลักษณะตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

1.3.3 หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแต่ละประเภท

มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 กำหนดว่าผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด เว้นแต่การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะเป็นบุคคลธรรมดาก็ได้

โดยผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทการเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า และผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สามารถยื่นขออนุญาตได้ภายใต้ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบใบอนุญาต และระบบการรับจดทะเบียน โดยภายใต้ระบบใบอนุญาตเป็นการทำธุรกิจกับผู้ลงทุนทั่วไปหรือผู้ลงทุนรายย่อยโดยขอรับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. ส่วนภายใต้ระบบการรับจดทะเบียนเป็นการทำธุรกิจเฉพาะกับผู้ลงทุนสถาบัน โดยยื่นขอรับการจดทะเบียนกับสำนักงาน ก.ล.ต. ซึ่งหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแต่ละประเภทมี ดังนี้

1) ตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(1) คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต/ขอรับการจดทะเบียน เป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ก. ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะต้องเป็นนิติบุคคลดังต่อไปนี้ เช่น บริษัทหลักทรัพย์ ธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด[38]

---

[38]คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศที่ กธ/น/ข. 14/2551 เรื่อง การอนุญาตการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 5 พฤศจิกายน 2551.

ข. ผู้ขอรับการจดทะเบียนเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะต้องเป็นนิติบุคคลดังต่อไปนี้ คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์[39]

(2) เกณฑ์การประกอบธุรกิจ[40]

ก. เกณฑ์การดูแลทรัพย์สินของลูกค้า (Customer Protection Rule/Segregation Rule)[41]

ก) ต้องจัดเก็บทรัพย์สินของลูกค้าไว้โดยแยกต่างหากจากทรัพย์สินของตัวแทนซื้อขายสัญญา

ข) ต้องบันทึกรายการในบัญชีลูกค้าให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน รวมทั้งต้องรายงานการดูแลรักษาทรัพย์สินของลูกค้าให้ลูกค้าทราบตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงาน ก.ล.ต.กำหนด

ค) ห้ามนำทรัพย์สินของลูกค้าไปใช้โดยไม่ได้รับความเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษรจากลูกค้า

---

[39]คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ประกาศที่ กธ. 11/2553 เรื่อง การจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 1 สิงหาคม 2553.

[40]สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, **สรุปหลักเกณฑ์การเป็นตัวแทนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า** [Online], available URL: http://www.sec.or.th/view/template.jsp?categoryID=CAT0000420&lang=th, 2554 (เมษายน, 12).

[41]คณะกรรมการกำกับตลาดทุน, "ประกาศที่ ทธ. 84/2552 เรื่อง การดูแลรักษาทรัพย์สินของลูกค้าของผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 3 สิงหาคม 2552.

ข. เกณฑ์การเรียกและวางหลักประกันของลูกค้า (Customer Margin Requirement)[42]

ก) ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะต้องกำหนดฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสูงสุด (Position Limit) รวมทั้งอัตราหรือมูลค่าหลักประกันที่จะเรียกจากลูกค้า (Margin Level) แต่ละราย โดยอัตราทรัพย์สินที่นำมาวางเป็นหลักประกันเบื้องต้น (Initial Margin) จะต้องไม่ต่ำกว่าอัตราที่สำนักงาน-ก.ล.ต. กำหนด

ข) ต้องจัดการให้ลูกค้านำทรัพย์สินมาวางเป็นหลักประกันเริ่มต้น (Initial Margin) ก่อนเริ่มทำการซื้อขายในอัตราหรือมูลค่าที่ไม่ต่ำกว่า ที่สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนด ยกเว้นกรณีผู้ลงทุนสถาบัน สามารถวางหลักประกันภายในวันทำการถัดจากวันที่ทำการซื้อขาย (T+1)

ค) ต้องคำนวณฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของลูกค้าเพื่อปรับมูลค่าหลักประกันอย่างน้อยทุกสิ้นวันทำการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากำหนด

ง) ต้องเรียกให้ลูกค้าวางหลักประกันเพิ่มภายในวันทำการถัดจากวันที่ทำการซื้อขาย (T+1) เมื่ออัตราหรือมูลค่าหลักประกันต่ำกว่าอัตราหรือมูลค่าหลักประกันรักษาสภาพ (Maintenances Margin)

จ) กรณีลูกค้าไม่สามารถวางหลักประกันภายในเวลาที่กำหนด ตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ต้องงดการซื้อขายของลูกค้าที่จะเป็นผลให้มีการสร้างฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพิ่มเติม และจะต้องล้างฐานะสัญญาซื้อขาย-ล่วงหน้าของลูกค้าดังกล่าวเพื่อให้มีอัตราหรือมูลค่าหลักประกันไม่ต่ำกว่าที่กำหนดภายในวันทำการถัดไป (T+2)

---

[42]คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ประกาศที่ กธ. 67/2547 เรื่อง การเรียกและการวางหลักประกันในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในศูนย์-ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 22 ธันวาคม 2547.

ฉ) ตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ต้องให้ลูกค้าแต่ละรายวางหลักประกันสำหรับการมีฐานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับสำนักหักบัญชีสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ตามอัตราหรือวิธีการที่สำนักหักบัญชีสัญญาฯ กำหนด โดยไม่ให้นำฐานะสัญญาซื้อขายสัญญาล่วงหน้าของลูกค้าต่างรายกันมาหักกลบลบกัน

ช) ห้ามมิให้ตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ให้ลูกค้ากู้ยืมเงินเพื่อนำมาวางเป็นประกันในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ค. เกณฑ์เกี่ยวกับการจัดเก็บเอกสารหลักฐาน (Books & Records Requirements)[43]

ก) จะต้องจัดเก็บหลักฐานเกี่ยวกับการเปิดบัญชีและการทำความรู้จักลูกค้า ไว้ให้ครบถ้วน ในลักษณะที่สามารถเรียกดูได้โดยสะดวก โดยจัดเก็บไว้อย่างน้อยเป็นระยะเวลา 5 ปีนับแต่วันที่มีการปิดบัญชีหรือเลิกสัญญากับลูกค้า

ข) จะต้องจัดเก็บหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสัญญา-ซื้อขายล่วงหน้าของลูกค้า รายงานหรือบทความการวิเคราะห์คุณค่าหรือความเหมาะสมในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ไว้ให้ครบถ้วน เป็นปัจจุบันอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 5 ปี โดยในระยะเวลา 2 ปีแรกต้องเก็บในลักษณะที่สามารถเรียกดูได้โดยสะดวก[44]

ค) ตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องบันทึกและจัดเก็บหลักฐานเกี่ยวการให้คำแนะนำ และการรับคำสั่งซื้อขาย รวมถึงการบันทึกเทปด้วยในกรณีที่เป็นการรับคำสั่งทางโทรศัพท์หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้จัดเก็บไว้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 เดือน ยกเว้น กรณีที่มีข้อร้องเรียน ให้เก็บไว้นานจนกว่าการดำเนินการจะแล้วเสร็จ

---

[43]คณะกรรมการกำกับตลาดทุน, "ประกาศที่ ทธ. 80/2552 เรื่อง หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 3 สิงหาคม 2552.

[44]สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศที่ สธ. 2/2549 เรื่อง การจัดทำและการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 8 กุมภาพันธ์ 2549.

ง) จะต้องมีการจัดเก็บหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการรับเรื่องร้องเรียนจากลูกค้า ไว้อย่างครบถ้วน ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์ ไว้อย่างน้อยเป็นระยะเวลา 5 ปี โดยในระยะเวลา 2 ปีแรกต้องเก็บในลักษณะที่สามารถเรียกดูได้โดยสะดวก[45]

จ. เกณฑ์เกี่ยวกับการเปิดบัญชีซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า[46]

ก) ต้องมีกระบวนการที่ทำให้มั่นใจได้ว่า ลูกค้าเป็นบุคคลเดียวกับเอกสารที่ใช้ประกอบการขอเปิดบัญชี

ข) ต้องมีการตรวจสอบตัวตนที่แท้จริงของลูกค้า ผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง จากการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของลูกค้า และผู้มีอำนาจควบคุมการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของลูกค้า (ทั้งลูกค้ารายย่อยและสถาบัน) (Customer Due Diligence)

ค) ต้องจัดให้มีข้อมูลหรือเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับฐานะการเงินและความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้า (ทั้งลูกค้ารายย่อยและสถาบัน)

ง) ต้องจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ความสามารถในการชำระหนี้ วัตถุประสงค์การลงทุน และระดับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการลงทุนในสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของลูกค้า (เฉพาะลูกค้ารายย่อย) (Know Your Client)

จ) ต้องทำความรู้จักลูกค้าอย่างต่อเนื่อง โดยปรับปรุงข้อมูลของลูกค้าให้เป็นปัจจุบัน รวมทั้งทบทวนความสามารถในการชำระหนี้และวงเงินซื้อขายของลูกค้าแต่ละราย (Total Exposure) เป็นประจำ

---

[45]สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศที่ สธ. 32/2548 เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนของลูกค้าของผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 14 พฤศจิกายน 2548.

[46]คณะกรรมการกำกับตลาดทุน, "ประกาศที่ ทธ. 80/2552 เรื่อง หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 3 สิงหาคม 2552.

ฉ) หากลูกค้ามีการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนลูกค้า ต้องจัดให้มีการมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษร

2) ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(1) คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต/ขอรับการจดทะเบียนเป็นผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ก. ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะต้องเป็นนิติบุคคลดังต่อไปนี้ เช่น บริษัทหลักทรัพย์ ธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนด[47]

ข. ผู้ขอรับการจดทะเบียนเป็นผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะต้องเป็นนิติบุคคลดังต่อไปนี้ คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ นิติบุคคลที่จัดตั้งตามกฎหมายต่างประเทศซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายของประเทศนั้น[48]

(2) เกณฑ์การประกอบธุรกิจ[49]

ก. ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องมีการจัดโครงสร้างองค์กร ระบบงาน และการควบคุมการปฏิบัติงาน ที่สามารถรองรับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อทำให้มั่นใจได้ว่าจะมีการประกอบกิจการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยคำนึงถึงประโยชน์ของลูกค้าเป็นสำคัญ และปฏิบัติต่อลูกค้า

---

[47]คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศที่ กธ/น/ข. 14/2551 เรื่อง การอนุญาตการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 5 พฤศจิกายน 2551.

[48]คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศที่ กธ. 11/2553 เรื่อง การจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 1 สิงหาคม 2553.

[49]คณะกรรมการกำกับตลาดทุน, "ประกาศที่ ทธ. 23/2553 เรื่อง หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 1 มิถุนายน 2553.

ทุกรายอย่างเป็นธรรม รวมทั้งเพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของตลาดทุนและระบบการซื้อ-ขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยรวม

ข. ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าไว้อย่างน้อยเป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีการบันทึกข้อมูลนั้นไว้ในระบบ โดยการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวในระยะเวลาสองปีแรกต้องกระทำในลักษณะที่พร้อมให้สำนักงาน ก.ล.ต. เรียกดูหรือตรวจสอบข้อมูลนั้นได้โดยเร็ว

ค. ในการทำธุรกรรมกับลูกค้า ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องมีกระบวนการในการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าทุกรายอย่างเพียงพอ รวมทั้งผู้ค้าสัญญาต้องมีระบบในการจัดเก็บ ตรวจสอบ และทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลดังกล่าวมีความถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ตลอดช่วงระยะเวลาที่ลูกค้ามีการทำธุรกรรมกับผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ง. ผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการเสนอสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต่อลูกค้า โดยอย่างน้อยต้องมีการจัดกลุ่มลูกค้าและประเภทของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามระดับความเสี่ยง และต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ในการลงทุนและกำหนดปริมาณการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของลูกค้าแต่ละรายอย่างเหมาะสมด้วย

3) ที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(1) คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต/ขอรับการจดทะเบียนเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ก. ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องเป็นนิติบุคคลประเภท บริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทการเป็นที่ปรึกษาการลงทุน หรือผู้อยู่ระหว่างการขอรับใบอนุญาตดังกล่าว[50]

---

[50]คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศที่ กธ/น/ข. 14/2551 เรื่อง การอนุญาตการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 5 พฤศจิกายน 2551.

ส่วนบุคคลธรรมดาก็อาจขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าได้ แต่ต้องไม่มีประวัติเสียหายหรือดำเนินกิจการใดที่มีลักษณะที่แสดงถึงการขาดความรับผิดชอบหรือความรอบคอบเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพตามที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนว่าด้วยลักษณะต้องห้ามของบุคลากรในธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยอนุโลม[51]

ข. ผู้ขอรับการจดทะเบียนเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะต้องเป็นนิติบุคคลดังต่อไปนี้ คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์[52]

(2) เกณฑ์การประกอบธุรกิจ[53]

ก. ต้องจัดให้มีระบบงานที่แสดงความพร้อมในการประกอบธุรกิจการเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. ซึ่งรวมถึงระบบการควบคุมภายในในส่วนที่เกี่ยวกับการให้คำแนะนำ และระบบการควบคุมดูแลการลงทุน และพนักงาน

ข. ในการติดต่อชักชวนลูกค้าเพื่อให้เข้าเป็นคู่สัญญารับบริการแนะนำเกี่ยวกับการซื้อขายหรือการลงทุนในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องจัดทำข้อมูลลูกค้าและจัดให้มีการให้คำแนะนำที่เหมาะสมโดยการพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการลงทุน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุน ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และปัจจัยอื่น ๆ ของลูกค้า โดยต้องขอข้อมูลดังกล่าวจากลูกค้าเพื่อประกอบการพิจารณา

---

[51]คณะกรรมการกำกับตลาดทุน, "ประกาศที่ ทข. 86/2552 เรื่อง ลักษณะต้องห้ามของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เป็นบุคคลธรรมดา," 3 สิงหาคม 2552.

[52]คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศที่ กข. 10/2547 เรื่อง การจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทการเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 23 มกราคม 2547.

[53]คณะกรรมการกำกับตลาดทุน, "ประกาศที่ ทข. 4/2553 เรื่อง หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นที่ปรึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 1 กุมภาพันธ์ 2553.

ค. ต้องจัดเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้คำแนะนำในการลงทุนในสัญญาซื้อขายล่วงหน้าไว้อย่างน้อยเป็นระยะเวลาห้าปี นับแต่วันที่เผยแพร่เอกสารหลักฐานดังกล่าวให้แก่ลูกค้าในลักษณะที่พร้อมให้สำนักงาน ก.ล.ต. เรียกดูหรือตรวจสอบได้ในทันทีและต้องจัดเก็บเทปบันทึกเสียงหรือสิ่งบันทึกข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในการให้คำแนะนำ ไว้อย่างน้อยเป็นระยะเวลาสามเดือนนับแต่วันที่ให้คำแนะนำ

4) ผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(1) คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาต/ขอรับการจดทะเบียนเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ก. ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องเป็นบริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ หรือผู้อยู่ระหว่างการขอรับใบอนุญาตดังกล่าว[54]

ข. ผู้ขอรับการจดทะเบียนเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขาย-ล่วงหน้าต้องเป็นนิติบุคคลประเภทใดประเภทหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกันชีวิต บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นใหม่เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทการจัดการกองทุนรวมหรือการจัดการกองทุนส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์[55]

---

[54]คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศที่ กธ/น/ข. 14/2551 เรื่อง การอนุญาตการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 5 พฤศจิกายน 2551.

[55]คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศที่ กน. 9/2547 เรื่อง การจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทการเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า," 23 มกราคม 2547.

(2) เกณฑ์การประกอบธุรกิจ[56]

ก. ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตหรือได้รับจดทะเบียนประกอบธุรกิจเป็นผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า จะต้องมี Fit & Proper ในเรื่องฐานะทางการเงิน บริษัทและผู้บริหารไม่มีประวัติการกระทำความผิด และการมีความพร้อมของระบบงานและบุคลากรซึ่งเป็นระบบงานเกี่ยวกับวิธีการรับลูกค้า การตัดสินใจการลงทุน การบริหารความเสี่ยง การควบคุมการลงทุนให้เป็นไปตามนโยบายการลงทุนของลูกค้าและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การคุ้มครองทรัพย์สินของลูกค้า วิธีปฏิบัติในการจัดสรรสัญญาซื้อขายล่วงหน้า มาตรการป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ การป้องกันการล่วงรู้ข้อมูลภายใน มาตรการควบคุมภายในเพื่อ Check & Balance และการเปิดเผยข้อมูลให้ลูกค้าทราบ เป็นต้น รวมทั้งมีบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการลงทุนและผู้ติดต่อกับผู้ลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน

ข. ผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องจัดการลงทุนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังรักษาประโยชน์ของลูกค้า โดยใช้ความรู้ความสามารถเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพอย่างเหมาะสม

ค. การจัดการลงทุนต้องเป็นไปตามนโยบายการลงทุนและข้อจำกัดของการลงทุนตามที่ได้ตกลงไว้กับลูกค้าในสัญญาการจัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งเป็นประเภทเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามที่กฎหมายกำหนด โดยผู้จัดการต้องเปิดเผยความเสี่ยงของการลงทุนในสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในสัญญาการจัดการ

ง. ผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องทำความรู้จักกับลูกค้า (Know Your Customer) เพื่อให้ได้ข้อมูลของลูกค้าเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน ภาระทางการเงิน ระยะเวลาการลงทุน ประสบการณ์ในการลงทุน ระดับความเสี่ยง

---

[56]สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, **การจัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า** [Online], available URL: http://www.sec.or.th/DarkBlueSection/Invest/Content_0000000327.jsp?categoryID=CAT0000052&lang=th, 2554 (เมษายน, 12).

ที่ยอมรับได้และผลตอบแทนที่คาดหวังสำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายการลงทุนให้เหมาะสมกับลูกค้า (Suitability)

1.4 การกำกับควบคุมการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ได้กำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับควบคุม แนวทางในการกำกับควบคุม และบทกำหนดโทษที่ใช้บังคับแก่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าไว้ ดังนี้[57]

1.4.1 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับควบคุม

ระบบสัญญาซื้อขายล่วงหน้านอกจากจะอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของหน่วยงานของรัฐ คือ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (คณะกรรมการ ก.ล.ต.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) ซึ่งมีอำนาจควบคุมแตกต่างกันไปแล้วแต่ความสำคัญของเรื่องแล้ว ยังมีหน่วยงานเอกชนกำกับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าอีกทางหนึ่งด้วย อาทิ สมาคมกำกับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

1.4.2 แนวทางในการกำกับควบคุม

ระบบที่ใช้ในการควบคุมการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบ่งได้เป็น 2 ระบบ คือ ระบบใบอนุญาตและระบบจดทะเบียน โดยมีระดับในการกำกับควบคุม ดังนี้

ระดับที่หนึ่ง เป็นการให้บริการธุรกิจสัญญาซื้อขายเป็นการทั่วไปกับผู้ลงทุนทั่วไปหรือผู้ลงทุนรายย่อย ซึ่งจะมีประชาชนซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าค่อนข้างน้อยเป็นผู้ใช้บริการรวมอยู่ด้วย การประกอบธุรกิจ-สัญญาซื้อขายล่วงหน้าในประเภทนี้จึงต้องมีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด และต้องได้รับใบอนุญาต จากคณะกรรมการ ก.ล.ต.[58] ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจ-สัญญาซื้อขายล่วงหน้าไว้อย่างเคร่งครัด

---

[57]สุรพล ไตรเวทย์, เรื่องเดิม, หน้า 83-86.

[58]พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546, มาตรา 16 วรรคแรก.

สำหรับหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าซึ่งได้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะประกอบธุรกิจอื่นมิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต.[59] หรือบุคคลใดจะถือหุ้นหรือรับประโยชน์จากหุ้นเกินกว่าร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าใดได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต.[60] ทั้งนี้เพื่อจะได้ตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลที่จะควบคุมนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น

ระดับที่สอง เป็นการให้บริการธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเฉพาะกับผู้ลงทุนสถาบัน ซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือนิติบุคคล ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจกลุ่มนี้เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าดีกว่าประชาชนทั่วไป กฎหมายจึงผ่อนคลายระดับการกำกับดูแล โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าต้องจดทะเบียนกับสำนักงาน ก.ล.ต. ซึ่งหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจสำหรับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทนี้จะน้อยกว่าประเภทแรก เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทผู้จัดการเงินทุนสัญญาซื้อขายล่วงหน้าให้แก่ผู้ลงทุนสถาบันที่เป็นกองทุนรวมตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ ก.ล.ต.[61] และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ใช้กับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ให้บริการเป็นการทั่วไปด้วย เพราะโดยสภาพแล้วกองทุนรวมเป็นการลงทุนของประชาชน การประกอบธุรกิจนี้จึงถือว่าเป็นการให้บริการเป็นการทั่วไปเช่นกัน

1.4.3 บทกำหนดโทษ

โทษที่ใช้บังคับแก่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามที่พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้าฯ กำหนดไว้มี 2 ประเภท คือ โทษทางปกครองและโทษทางอาญาซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

---

[59]พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546, มาตรา 22 วรรคแรก.

[60]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 25.

[61]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 16 วรรคสอง.

1) โทษทางปกครอง

โทษทางปกครองเป็นโทษที่จะลงแก่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าซึ่งฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยเห็นว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นั้นไม่สมควรได้รับโทษในทางอาญาซึ่งเป็นโทษที่รุนแรงและมีกระบวนการขั้นตอนที่เนิ่นนาน โทษทางปกครองตามมาตรา 111 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้าฯ ประกอบด้วยโทษ 6 ประเภท ตามลำดับ ดังนี้

(1) ภาคทัณฑ์

(2) ตำหนิโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน

(3) ปรับทางปกครอง

(4) จำกัดการประกอบการ

(5) พักการประกอบการที่ได้รับใบอนุญาต ที่ได้จดทะเบียน หรือที่ได้รับความเห็นชอบ ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(6) เพิกถอนใบอนุญาต การจดทะเบียน หรือการให้ความเห็นชอบ

2) โทษทางอาญา

โทษทางอาญาเป็นโทษจำคุกและปรับตามความหนักเบาของแต่ละความผิด ซึ่งมีประเภทความผิดที่สำคัญ เช่น

(1) ความผิดสำหรับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ประกอบการโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 16 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน[62]

(2) ความผิดสำหรับผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ได้รับอนุญาตให้เลิกประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

---

[62]พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546, มาตรา 125.

เป็นบุคคลธรรมดาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน[63]

2. การกำกับตรวจสอบด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในธุรกิจ-สัญญาซื้อขายล่วงหน้า

การฟอกเงินสามารถทำได้หลายรูปแบบ การนำเงินหรือผลประโยชน์จากการกระทำที่ผิดกฎหมายไปลงทุนในกิจการที่ถูกกฎหมาย เช่น การนำเงินไปลงทุนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในตลาดอนุพันธ์ เป็นต้น ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการฟอกเงินที่ทำให้ผู้ฟอกเงินสามารถชี้แจงถึงแหล่งที่มาของเงินได้เช่นเดียวกับการนำเงินไปลงทุนในกิจการที่ถูกกฎหมายอื่น ๆ และโดยที่การซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในตลาดอนุพันธ์ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการสั้น ธุรกรรมการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นธุรกรรมที่มีความคล่องตัวสูงเนื่องจากสภาพคล่องของตลาดตราสารที่สามารถซื้อขายเปลี่ยนมือได้โดยง่ายและเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ลงทุนไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับผู้ซื้อหรือผู้ขายสามารถทำรายได้โดยไม่ต้องเปิดเผยตัวตนต่อผู้ทำรายการด้านตรงข้าม และแม้จะมีการบันทึกการซื้อขายโดยผ่านบริษัทตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Broker) ก็ตาม แต่ในปัจจุบันการซื้อขายสัญญาล่วงหน้าในตลาดอนุพันธ์มีปริมาณค่อนข้างมากจึงทำให้ข้อมูลที่ถูกบันทึกมีจำนวนมาก ยากต่อการตรวจสอบซึ่งเป็นการง่ายต่อการฟอกเงิน สามารถทำการฟอกเงินโดยการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าหรือตัวแปรได้เป็นจำนวนมหาศาล โดยไม่มีใครสงสัย

อย่างไรก็ดี แม้ธุรกิจสัญญาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจะเป็นธุรกิจหนึ่งซึ่งมีความเสี่ยงต่อการถูกใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงินได้เช่นเดียวกับธุรกิจหลักทรัพย์ก็ตาม แต่ก็ยังหาได้มีมาตรการในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าอย่างจริงจัง การกำกับตรวจสอบด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในธุรกิจ

---

[63]พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546, มาตรา 126.

ดังกล่าวปัจจุบันเป็นไปในรูปแบบของความร่วมมือ โดยสำนักงาน ก.ล.ต. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับดูแลได้ขอความร่วมมือให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าปฏิบัติตามประกาศสำนักงาน ก.ล.ต. เรื่องมาตรการป้องกันการใช้ธุรกรรมหลักทรัพย์เป็นช่องทางในการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ที่ออกมาเพื่อใช้บังคับกับบริษัทหลักทรัพย์ไปพลางก่อน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดใช้ธุรกรรมการซื้อขายสัญญาล่วงหน้าหรือบริการที่ได้รับจากผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นช่องทางในการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของตลาดทุนของประเทศโดยรวม ทั้งนี้ ประกาศของสำนักงาน ก.ล.ต. ดังกล่าว ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่[64]

2.1 มาตรการเกี่ยวกับการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Know You Customer /Customer Due Diligence--KYC/CDD)

ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

1) บริษัทหลักทรัพย์จะต้องดำเนินการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า รวมถึงบุคคลที่ได้รับประโยชน์ (Beneficial Owner) และบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการทำธุรกรรม (Controlling Person) ในทอดสุดท้าย โดยจะต้องดำเนินการเมื่อลูกค้าเปิดบัญชีหรือเริ่มทำธุรกรรมเป็นครั้งแรกกับบริษัท และตลอดช่วงเวลาที่ลูกค้ามีการทำธุรกรรมกับบริษัท (On-going KYC/CDD)

2) ในการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าตามที่กล่าวในข้อ 1) บริษัทหลักทรัพย์จะต้องดำเนินการ ดังนี้

---

[64]สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, "ประกาศ-สำนักงาน ก.ล.ต. เรื่องมาตรการป้องกันการใช้ธุรกรรมหลักทรัพย์เป็นช่องทางในการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย," 9 ตุลาคม 2549.

(1) ระบุตัวตนที่แท้จริงของลูกค้า รวมถึงบุคคลที่ได้รับประโยชน์และบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการทำธุรกรรมในทอดสุดท้ายและวัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรม (Client Identification)

(2) สอบยันข้อมูลที่ได้รับกับหลักฐานหรือแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ (Clilent Verification)

(3) จดบันทึกและจัดเก็บข้อมูล รวมทั้งความเห็นต่าง ๆ ภายใต้กระบวนการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า

ตัวอย่างข้อมูลที่ควรใช้ในการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าตามวรรคหนึ่ง เช่น ข้อมูลและเอกสารแสดงความมีตัวตนของลูกค้า ชื่อและสกุลเดิม สัญชาติ สถานที่อยู่ สถานที่ติดต่อ บุคคลที่ได้รับประโยชน์จากการทำธุรกรรมในทอดสุดท้าย บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการทำธุรกรรมในทอดสุดท้าย บุคคลที่มีความสัมพันธ์ด้านครอบครัวหรือธุรกิจ โครงสร้างการถือหุ้น อาชีพหรือลักษณะการประกอบธุรกิจ สถานที่จัดตั้งหรือสถานที่ประกอบธุรกิจ หน่วยงานทางการที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล วิธีการชำระเงินหรือแหล่งเงิน วัตถุประสงค์ในการทำธุรกรรมและรายละเอียดหรือเงื่อนไขในการทำธุรกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวจะต้องเป็นปัจจุบันในขณะที่ทำการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและมีความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง โดยในส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐานแสดงความมีตัวตนของลูกค้าจะต้องเป็นเอกสารที่ออกโดยหน่วยงานที่เชื่อถือได้และปรากฏภาพถ่ายของลูกค้า

3) ในการดำเนินการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าทั้งในกรณีเมื่อลูกค้ามีการเปิดบัญชีหรือเริ่มทำธุรกรรมเป็นครั้งแรกกับบริษัท หรือตลอดช่วงเวลาที่ลูกค้ามีการทำธุรกรรมกับบริษัท (On-going KYC/CDD) บริษัทหลักทรัพย์จะต้องจัดกลุ่มลูกค้ารวมทั้งกำหนดขอบเขตและระดับความเข้มงวดในการดำเนินการตามข้อ 2) (1) หรือ (2) สำหรับลูกค้าแต่ละรายตามระดับความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินและการให้การสนันสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Risk-sensitive Basis) ตามแนวทางที่สมาคมที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจหลักทรัพย์กำหนดซึ่งต้อง

ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. ยกเว้น สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

2.2 การรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

1) เพื่อให้แน่ใจว่ามีการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินบริษัทหลักทรัพย์ต้องจัดให้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) กำหนดลักษณะหรือรูปแบบธุรกรรมที่ควรจัดเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

(2) จัดให้มีระบบและขั้นตอนการปฏิบัติงานในการติดตามธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยตาม (1) อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

(3) จัดให้มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสมในการพิจารณาความจำเป็นและการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงาน ปปง.

2) บริษัทหลักทรัพย์อาจกำหนดให้การทำธุรกรรมของลูกค้าที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยซึ่งต้องพิจารณาความจำเป็นในการรายงานต่อสำนักงาน ปปง.

(1) ลูกค้าพยายามขอทำธุรกรรมหรือเปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ในชื่อของบุคคลอื่นหรือขอใช้เอกสารเกี่ยวกับการแสดงตนของบุคคลอื่นในการเปิดบัญชีหรือทำธุรกรรม

(2) ลูกค้าขอเปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ในประเภทเดียวกันจำนวนหลายบัญชีโดยไม่มีเหตุผลรองรับอย่างเพียงพอ ในลักษณะที่อาจพิจาณาได้ว่ามีความต้องการอำพรางให้ดูเหมือนว่าเป็นการซื้อขายผ่านบัญชีของบุคคลหลายราย

(3) ลูกค้าพยายามหลีกเลี่ยงการไปปรากฏตัวต่อหน้า (Face-to-Face Meeting) เจ้าหน้าที่ของบริษัทตามกระบวนการพบลูกค้าตามปกติ

(4) ลูกค้าทำธุรกรรมในมูลค่าที่มีนัยสำคัญหลังจากที่ไม่มีความเคลื่อนไหวของธุรกรรมต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง

(5) ลูกค้าทำธุรกรรมในมูลค่าที่มีนัยสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลฐานะการเงินประเภทธุรกิจ หรืออาชีพที่ลูกค้าได้แจ้งไว้ และลูกค้าไม่สามารถแสดงเหตุผลหรือแหล่งที่มาของเงินได้อย่างชัดเจน

(6) ลูกค้าทำธุรกรรมที่ไม่มีความสมเหตุสมผลหรือไม่สามารถอธิบายด้วยวัตถุประสงค์ในเชิงเศรษฐศาสตร์ เช่น การขอทำธุรกรรมเร่งด่วนในมูลค่าที่มีนัยสำคัญเป็นประจำการทำธุรกรรมในจำนวนที่มีนัยสำคัญเป็นประจำโดยไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับราคาและผลขาดทุนที่จะเกิดขึ้น การทำธุรกรรมหรือเงื่อนไขการทำธุรกรรมที่มีความซับซ้อนกว่าปกติโดยไม่จำเป็น เป็นต้น

(7) ลูกค้าส่งคำสั่งซื้อและขายหลักทรัพย์เดียวกันในราคาและวันเวลาที่ใกล้เคียงกันในลักษณะที่อาจมีความต้องการให้คำสั่งมีการจับคู่ซื้อขายระหว่างกัน (Matched Order) โดยลูกค้าไม่สามารถแสดงเหตุผลได้อย่างชัดเจน

(8) ลูกค้านำเงินสดในจำนวนที่มีนัยสำคัญมาฝากไว้กับบริษัทหลักทรัพย์โดยไม่มีคำสั่งหรือไม่ได้แสดงเจตนาอย่างชัดเจนว่าจะให้นำเงินดังกล่าวไปลงทุนในหลักทรัพย์หรือไม่ อย่างไรหรือแม้มีคำสั่งให้นำเงินดังกล่าวไปลงทุนในหลักทรัพย์แต่ก็เป็นจำนวนเล็กน้อยเมื่อเทียบสัดส่วนกับจำนวนเงินที่ฝากอยู่ทั้งหมด

(9) ลูกค้ามีพฤติกรรมในการชำระเงินหรือรับชำระเงินในการทำธุรกรรมกับบริษัทหลักทรัพย์ในลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าลูกค้ามีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบบัญชีของธนาคาร หรือลูกค้ามีการชำระเงินเป็นเช็คธนาคาร (Cashier's Cheque) เป็นประจำ

(10) เจ้าหน้าที่ของบริษัทหลักทรัพย์มีการรับเงินสดจากลูกค้า ซึ่งขัดกับระบบปฏิบัติทั่วไปของภาคธุรกิจและระบบการควบคุมภายในที่ดี หรือมีการให้ความสะดวกแก่ลูกค้าโดยนำเงินสดในจำนวนที่มีสาระสำคัญไปฝากเข้าบัญชีธนาคารในนามของลูกค้า

(11) ลูกค้ามีการชำระราคาหรือรับชำระราคาเข้าบัญชีบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลภายในครอบครัว บุคคลที่ได้รับประโยชน์ บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการทำธุรกรรม หรือบุคคลที่ได้แจ้งรายชื่อไว้เมื่อมีการเปิดบัญชี เป็นประจำหรือในมูลค่าที่มีสาระสำคัญ โดยลูกค้าไม่สามารถแสดงเหตุผลได้อย่างชัดเจน

(12) ลูกค้ามีการโอนหรือรับโอนหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นไปยังหรือจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัว บุคคลที่ได้รับประโยชน์ บุคคลที่มีอำนาจควบคุมการทำธุรกรรมหรือบุคคลที่ได้แจ้งรายชื่อไว้เมื่อมีการเปิดบัญชีเป็นประจำหรือในมูลค่าที่มีสาระสำคัญ โดยลูกค้าไม่สามารถแสดงเหตุผลได้อย่างชัดเจน

(13) ลูกค้าที่มีสัญชาติไทยมีการโอนหรือรับโอนทรัพย์สินไปยังหรือจากบัญชีลูกค้าต่างประเทศที่เปิดไว้กับผู้รับฝากทรัพย์สินในมูลค่าที่มีสาระสำคัญ โดยลูกค้าไม่สามารถแสดงเหตุผลได้อย่างชัดเจน

(14) ลูกค้าไม่ให้ความร่วมมือโดยปฏิเสธที่จะเปิดเผยหรือแสดงตัวตนที่แท้จริงไม่จัดส่งเอกสารหลักฐานที่แสดงถึงความมีตัวตนที่แท้จริงหรือเอกสารหลักฐานอื่นตามที่ร้องขอ หรือลูกค้ามีการจัดส่งเอกสารหลักฐานที่มีข้อพิรุธหรือมีข้อสงสัยว่าอาจมีการปลอมแปลง ดัดแปลง หรือไม่ใช่เอกสารหลักฐานที่ออกให้โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ

(15) ลูกค้ามีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงินและการรายงานดีผิดปกติหรือให้ความสนใจสอบถามเกี่ยวกับนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในของบริษัทในการรายงานธุรกรรมในลักษณะที่อาจพิจารณาได้ว่าลูกค้าอาจมีความเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินหรือการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ลูกค้าพยายามปิดบังมิให้มีการตรวจพบหรือไม่ต้องการให้บริษัทหลักทรัพย์รายงานธุรกรรม

3) บริษัทหลักทรัพย์จะต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือการรายงานข้องมูลอื่นใดต่อสำนักงาน ปปง. หรือสำนักงาน ก.ล.ต. ให้แก่ลูกค้าหรือผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยข้องทราบ

อย่างไรก็ดี การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการการรู้จักลูกค้าและการตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Know Your Customer /Customer Due Diligence--KYC/CDD) และการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ตามประกาศสำนักงาน ก.ล.ต. ที่ออกมาเพื่อใช้บังคับกับบริษัทหลักทรัพย์ดังกล่าว เห็นว่ามิได้มีสภาพบังคับในทางกฎหมายต่อผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นเพียงการถือปฏิบัติภายใต้ความร่วมมือเท่านั้น